

גרימת נזק ומניעת טיפול

דפוסי התקפות וחסימות של שירותי הבריאות
בגדה המערבית

על רופאים ללא גבולות

MSF הוא ארגון הומניטרי רפואי בינלאומי ובלתי תלוי. אנו מספקים סיוע רפואי לאנשים שנפגעו מסכ־סוכים, מגיפות, אסונות או הדרה משירותי בריאות. הצוותים שלנו מורכבים מעשרות אלפי אנשי מקצוע בתחום הבריאות, צוות לוגיסטי ואדמיניסטרטיבי - המחברים יחד על ידי האמנה שלנו. פעולותינו מונחות על ידי אתיקה רפואית ועקרונות של חוסר משוא פנים, עצמאות וניטרליות. אנחנו ארגון ללא מטרת רווח, בניהול עצמי, מבוסס חברים.

גרימת נזק ומניעת טיפול

דפוסי התקפות וחסיונות של שירותי הבריאות בגדה המערבית

2	על רופאים ללא גבולות.....
2	MSF בשטחים הפלסטיניים הכבושים.....
4	תקציר מנהלים.....
7	מתודולוגיה.....
7	הנורמלי החדש: ריבוי המחסומים הפיזיים, בקרות התנועה, ו פשיטות צבאיות.....
7	מחסומים ומחסומים אחרים לשירותי בריאות והשפעתם על שירותי הבריאות.....
8	השפעה על אזורים מרוחקים: מקרה הקהילות הבדואיות בטובאס מחוז.....
9	דפוסי פשיטות ושימוש מופרז בכוח, השפעה על בריאות גופנית ונפשית.....
10	טיפול כרוני הופסק : קורבנות עקיפים של פלישות ישראל.....
12	שירותי בריאות במצור: התקפות על תשתיות רפואיות, אמבולנסים ו כוח אדם רפואי.....
12	שירותי בריאות מותקפים באמצעות כיתור ומצור של בתי חולים.....
13	חסימת טיפול מציל חיים: הגבלות על מגיבים ראשונים ואמבולנסים.....
15	הרס של מתקנים רפואיים מאולתרים: המקרה של נקודות ייצוב.....
17	הצלת חיים במחיר משלו: הטרדה, מעצר והרג של עובדי בריאות, פרמדיקים ומתנדבי עזרה ראשונה.....
21	הוספת דלק למדורה: אלימות מתנחלים כשכבה נוספת של חסימה.....
24	קריאות דחופות לפעולה.....

על רופאים ללא גבולות

MSF הוא ארגון הומניטרי רפואי בינלאומי ובלתי תלוי. אנו מספקים סיוע רפואי לאנשים שנפגעו מסכסוכים, מגיפות, אסונות או הדרה משירותי בריאות. הצוותים שלנו מורכבים מעשרות אלפי אנשי מקצוע בתחום הבריאות, צוות לוגיסטי ואדמיניסטרטיבי - המחברים יחד על ידי האמנה שלנו. פעולותינו מונחות על ידי אתיקה רפואית ועקרונות של חוסר משוא פנים, עצמאות וניטרליות. אנחנו ארגון ללא מטרת רווח, בניהול עצמי, מבוסס חברים.

FSM בשטחים הפלסטיניים הכבושים

MSF נוכח בשטח הפלסטיני הכבוש (oPt) מאז 1988. בגדה המערבית, צוותי MSF, הכוללים **30 צוותים בינלאומיים ו-140 עובדים מקומיים**, עובדים בג'נין, טול כרם, שכם, קלקיליה, טובאס ומחוז חברון, ומספקים **טיפול רפואי ראשוני באמצעות מרפאות ניידות, שירותי בריאות הנפש ובניית יכולת בטיפול חירום** לצוותים רפואיים ומגיבים ראשוניים, על רקע אלימות ועקירה הנובעת מהכיבוש הצבאי של ישראל.

מינואר עד אוקטובר 2024, צוותי MSF בצפון הגדה המערבית הכשירו יותר מ-1,700 אנשים, בעיקר מגיבים ראשוניים ופרמדיקים, בטיפול רפואי חירום, ויותר מ-200 בתחום בריאות הנפש. באותה תקופה נערכו קרוב ל-3,500 ייעוצי פסיכולוג וכן 505 מפגשים של פעילויות שונות בתחום בריאות הנפש.

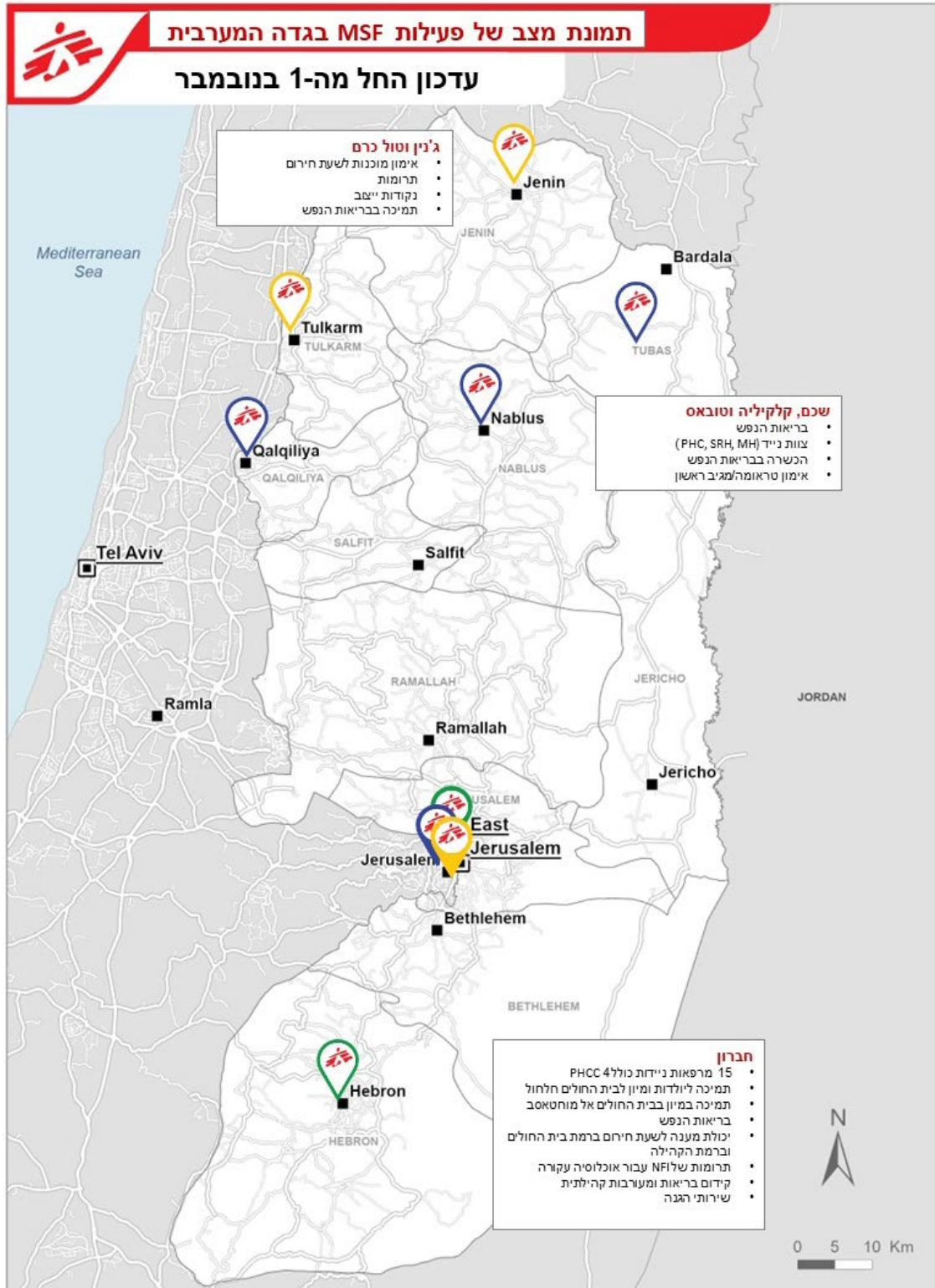
צוותים ניידים מציעים טיפול רפואי ראשוני בשישה מקומות למרות הגבלות תנועה ואלימות מתנחלים.

MSF תומך גם **בנקודות ייצוב** במרכזי משרד הבריאות, ופניות **עזרה ראשונה פסיכולוגית, מפגשים קבור צטיים** והתערבויות **במשבר**. בשכם, בקלקיליה ובטובאס, MSF מספקת **SGBV ניהול תיקים** ו **תמיכה בבריאות הנפש למקרים בינוניים וקשים**. MSF מפעיל את **תוכנית התמחות לפסיכולוג** בשיתוף פעולה עם האיגוד.

MSF נמצא גם בחלק הדרומי של הגדה המערבית. **בחברון**, MSF תומכת בבתי חולים ובקהילות באמצעות מרפאות ניידות, תמיכה במחלקות יולדות, שירותי בריאות מינית/פוריות והכשרת חירום. מינואר עד אוקטובר 2024, צוותי MSF ערכו יותר מ-**11,200 התייעצויות פסיכולוגיות** וכן **21,250 התייעצויות במחלקות החוץ**. בנוסף, MSF מפיצה פריטי סיוע ומשפרת תשתית לאוכלוסיות עקורות, במיוחד במספר יאטה ובאזורים אחרים שנפגעו מאלימות.

בעזה, ל-MSF יש **35 עובדים בינלאומיים** שעובדים עם למעלה מ-900 עובדים פלסטיניים מקומיים. MSF תומכת או מנהלת כיום 11 מתקנים רפואיים ברחבי רצועת עזה: שני בתי חולים במבני קבע (בית החולים אל-אקצא בדיר אל-בלח ובית החולים נאצר בחאן יונס), שני בתי חולים שדה ש-MSF הקימה והשיקה בסוף אוגוסט ואמצע ספטמבר בדיר אל-בלח, ושבעה מרכזי בריאות ראשוניים במקומות הבאים: אל-מוואסי, חאן יונס, אל-קררה, אל-חקר, דיר אל-בלח והעיר עזה. השירותים במתקנים אלה מתמקדים בתמיכה כירורגית, טיפול בפצעים, פיזיותרפיה, טיפול לאחר לידה, בריאות ראשונית, בריאות מינית ופוריות, תזונה, חיסונים ובריאות נפשית. MSF היא גם אחת ממפיצות המים הגדולות בעזה. פעילויות נוספות של אספקת מים, תברואה והיגיינה כוללות חלוקה של ערכות היגיינה ובניית מקלחת ובתי שימוש.

איור 1 - פעילות MSF בגדה המערבית הכבושה

This map is for information purposes only and has no political significance.

הגדה המערבית הכבושה, כולל מזרח ירושלים,¹ הייתה עדה להסלמה משמעותית באלימות מאז אוקטובר 2023.² ברחבי הגדה המערבית, אלימות פיזית הן מצד הצבא הישראלי והן מצד המתנחלים הפכה תכופה יותר, תוקפנית וקטלנית יותר, מה שבא לידי ביטוי במספר חסר תקדים של הפלסטינים הרוגים ונפצעים, ושובר את כל השיאים הקודמים.

לפי ארגון הבריאות העולמי (WHO) ומשרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA), בין ה-7 באוקטובר 2023 ל-7 באוקטובר 2024, נהרגו מעל 700 פלסטינים ויותר מ-6,000 בני אדם נפצעו על ידי חיילים ישראלים או מתנחלים ישראלים בגדה המערבית, שם הצבא עורך פשיטות יומיות.³ יותר מ-95% ממקרי ההריגה והפציעות מיוחסים ל כוחות ישראליים, כאשר קרוב ל-75% מההרוגים נהרגו במהלך פעולות צבאיות אלימות שביצע הצבא הישראלי בערים, בכפרים ובמחנות פליטים, במיוחד בג'נין ובטול כרם.⁴ לפי OCHA, שני שליש מההרוגים הפלסטינים בגדה המערבית בין אוקטובר לדצמבר 2023 התרחשו במהלך מבצעין שנקראו על ידי ישראל "מבצעי חיפוש ומעצר" כאשר יותר ממחציתם היו ללא עימותים חמושים כלל.⁵ בין אוקטובר 2023 לאוקטובר 2024 נהרגו 25 עובדי שירותי בריאות, 120 נפצעו ו 96 עצורים⁶ על ידי כוחות ישראליים, בעוד שלפחות 1,492 תקריות של אלימות מתנחלים בגדה המערבית הכבושה נרשמו - בממוצע ארבע בכל יום.⁷

גל מתגבר זה של אלימות מתרחש בהקשר של דיכוי שהפלסטינים סובלים תחת הכיבוש הישראלי, אשר לאחרונה בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ), ב-19 ביולי 2024, קבע כבלתי חוקי ומהווה הפרה ברורה של האיסורים הבינלאומיים נגד הפרדה גזעית ואפרטהייד.⁸ כפי שהודגש על ידי MSF באוגוסט 2024,⁹ המכשולים שמטילים כוחות ישראליים על גישת פלסטינים לשירותי בריאות הם חלק ממערכת רחבה יותר של ענישה קולקטיבית שמנהיגה ישראל, במסווה של דיכוי נגד גברים פלסטינים חמושים.

מערכת הבריאות הפלסטינית המתוחה ממילא בגדה המערבית נחלשה עוד יותר מאז אוקטובר 2023 והיא עומדת בפני מגבלות תקציביות משמעותיות הנובעות מניכוי מוגברת של ישראל בהכנסות ממסים המיועדות לשטח הפלסטיני הכבוש (oPt) - שהיא גובה בשם הרשות הפלסטינית, סמכות כפי שנקבעה בהסכמי אוסלו. ארגון הבריאות העולמי מדווח כי 45% מהתרופות החיוניות אזלו מהמלאי ועובדי הבריאות לא קיבלו את מלוא משכורתם במשך יותר משנה - כלומר רוב המרפאות ובתי החולים פועלים ברמות מופחתות משמעותית.¹⁰ האיסור האחרון, שמעכב ביעילות את סוכנות הסעד והעבודה של האו"ם לפליטים פלסטינים (אונר"א), מפעילות בשטחי הרשות הפלסטינית מברשת הידרדרות נוספת של מערכת הבריאות הפלסטינית, שכן אונר"א מנהלת כיום 43 מתקני בריאות ראשוניים ובית חולים אחד בגדה המערבית, המעסיקה כמעט 800 צוותים רפואיים, ומספקת ביטוח בריאות חינם ל-871,000

1 לפי החוק הבינלאומי, מזרח ירושלים נחשבת לחלק מהגדה המערבית, ולכן, מהשטח הפלסטיני הכבוש (oPt).

2 2023 היא השנה הקטלנית ביותר עבור פלסטינים בגדה המערבית מאז החלה OCHA לרשום קורבנות ב-2005, עם פי שלושה ממספר ההרוגים הפלסטינים ב-2022. ראה OCHA, תמונת מצב הומניטרית - הגדה המערבית (2023-2024); OCHA, הגדה המערבית - אלימות, הרס ועקירה, אוקטובר 2024.

3 אלה כוללים 702 פלסטינים שנהרגו על ידי כוחות ישראליים, 12 על ידי מתנחלים ישראלים, ושבעה שבהם עדיין לא ידוע אם המבצעים היו כוחות צבא ישראליים או המתנחלים. במהלך תקופה זו, נהרגו 23 ישראלים, בהם 16 אנשי כוחות ישראליים ושישה מתנחלים, על ידי פלסטינים בגדה המערבית, כולל מזרח ירושלים. בישראל, התקפות של פלסטינים מהגדה המערבית הביאו להרג של 16 ישראלים ושמונה מחבלים פלסטינים. OCHA, עדכון מצב הומניטרי מס' 228 - הגדה המערבית, אוקטובר 2024.

4 OCHA, עדכון מצב הומניטרי מס' 178 - הגדה המערבית, יוני 2024.

5 OCHA, פעולות האיבה ברצועת עזה ובישראל | עדכון פלאש מס' 70, דצמבר 2023.

6 ארגון הבריאות העולמי, דוח מצב חירום מס' 48, 7 באוקטובר 2023 - 15 באוקטובר 2024.

7 OCHA, עדכון מצב הומניטרי מס' 230 - הגדה המערבית, אוקטובר 2024.

8 ICJ, השלכות משפטיות הנובעות מהמדיניות והנהלים של ישראל בשטח הפלסטיני הכבוש, כולל מזרח ירושלים, 19 ביולי 2024.

9 ראה MSF, < חיים תחת הכיבוש: הסיכונים של העברות בכפייה של פלסטינים בחברון >, 2024.

10 ארגון הבריאות העולמי מודאג מהסלמה של משבר הבריאות בגדה המערבית, יולי 2024.

תקציר מנהלים

מאז 7 באוקטובר 2023, הגדה המערבית ראתה **הסלמה דרמטית באלימות**, בסימן פלישות צבאיות ישראליות ממושכות והגבלות תנועה מחמירות יותר. צעדים אלה **הפריעו מאוד לגישה לשירותים חיוניים**, במיוחד שירותי בריאות, והחריפו את תנאי המחיה הקשים ממילא עבור פלסטינים רבים. גל האלימות הזו **אינו אירוע בודד**, אלא חלק מהיסטוריה ארוכה של דיכוי וקולוניזציה מערכתית על ידי ישראל. כמו כן, חשוב לציין שמאז עריכת דו"ח זה, צוותי MSF קיבלו דיווחים על **מקרים נוספים של חסימת גישה לטיפול רפואי**, כולל פעולות במהלך העימותים בין כוחות הרשות הפלסטינית לבין חמושים פלסטינים בג'נין, החל מדצמבר 2024, כמו ההסתערות על בית החולים אבן סינא וחיפושים באמבולנסים.¹²

צוותי MSF פעילים בשטח כדי לתמוך במערכת הבריאות והם עדים להפרות שבוצעו נגד האוכלוסייה האזרחית והמשימה הרפואית.¹³ דו"ח זה, המבוסס על ראיונות עומק עם עובדי שירותי בריאות וחולים וכן ניתוח נתונים ממקורות חיצוניים אמינים, שנאספו במשך שנה, בוחן את **ההתקפות והחסימות של שירותי הבריאות בהקשר זה שמתואר על ידי בית הדין הבינלאומי (ICJ) כהפרדה ואפרטהייד**. הוא חושף דפוס של התערבות שיטתית של כוחות ומתנחלים ישראלים במתן שירותי בריאות בחירום, המתבטא בהפרות מרובות **הקשורות זו לזו של המשימה הרפואית**.

ראשית, הגישה לשירותי בריאות נפגעת קשות על ידי **מערכת רחבת היקף של מחסומים וחסימות כבישים** החוסמות את תנועת האמבולנסים, בנוסף להסלמה של פשיטות צבאיות אלימות הכרוכות בשימוש בטקטיקות לא פרופורציונליות, כגון תקיפות אוויריות. פשיטות אלו גורמות לעיתים קרובות **לפציעות, הרוגים והרס של תשתיות אזרחיות חיוניות**, כולל כבישים, צינורות מים ומערכות חשמל. המצב חמור במיוחד **באזורים מרוחקים**, שלעתים קרובות מבודדים כמעט לחלוטין ממתקני בריאות, ולמעשה יוצרים אזורים של הדרה רפואית. הדבר קריטי באותה מידה עבור חולים עם **מחלות כרוניות**, אשר אינם מסוגלים לקבל גישה לטיפולים משמרי חיים במהלך פלישות צבאיות. הזינוק הבלתי צפוי באלימות יצר גם אווירה נרחבת של פחד וחוסר ביטחון, וגובה מחיר עמוק מבריאות הנפש של הפלסטינים.

שנית, **התקפות תכופות על צוות רפואי ומתקנים** מערערות עוד יותר את הגישה לשירותי בריאות. בתי חולים ומתקני בריאות מוקפים לעתים קרובות על ידי כוחות צבאיים, כאשר החיילים לפעמים כובשים את הבניינים עצמם, ומגבירים את הסיכונים הן לחולים והן לצוות. אתרים רפואיים מאולתרים, כמו נקודות ייצוב במחנות פליטים, ניזוקים לעתים קרובות או נהרסים לחלוטין, מה שהופך את האמצעים החלופיים לגישה לטיפול רפואי ללא יעילים. לבסוף, בנוסף להפרעה בביצוע תפקידם להציל חיים, מגיבים ראשוניים ועובדי רפואה מוטרדים, עצורים, נפצעים ואף נהרגים תדיר על ידי כוחות ישראליים.

¹⁴שלישית, אלימות של מתנחלים - לעתים קרובות נסבלת ואף מעודדת על ידי ממשלת ישראל - הניזונה מהרחבת ההתנחלויות ההולכת וגוברת של התנחלויות, הנחשבות בלתי חוקיות לפי החוק הבינלאומי, מחמירה משמעותית את האתגרים הללו. סוג זה של אלימות יוצר **מחסום נוסף** לגישה לשירותי בריאות, ומקשה עוד יותר על רווחתה של האוכלוסייה הפלסטינית.

11 פעילויות בריאות של אונר"א בגדה המערבית.

12 אל-ג'זירה, 'מפקד גדוד ג'נין נהרג בעימותים עם אבטחת הרשות הפלסטינית', 14 בדצמבר 2024.

13 במשפט הבינלאומי, מבנים רפואיים וכוח אדם נהנים מהגנה מיוחדת. ראה, מתוך **המדריך המעשי למשפט המניטרי**: «המונח חובות רפואיות (המכונה לעתים «משימה רפואית») מתאר את כל מערך הפעילויות הרפואיות המיועדות לאוכלוסייה האזרחית בכלל, כמו גם לפצועים וחולים, בזמן עימות. הם נמצאים תחת משטר הגנה ספציפי במסגרת המשפט ההומניטרי.» ראה גם **נהלי IHL, תקנה 28 בנושא יחידות רפואיות**.

14 ראה **NRC, דו"ח על ייחוס אלימות מתנחלים למדינת ישראל**, מרץ 2024.

מהי 'השליחות הרפואית'?

במשפט הבינלאומי, המשימה הרפואית - לרבות צוות רפואי, פעילויות, יחידות ותחבורה - מוגנת באמצעים משפטיים ספציפיים. החובה "לכבד" מחייבת שישויות אלו יהיו נקיות מתקיפה, הרס או דרישה. החובה "להגן" מטילה חובה חיובית על מדינות (או "צדדים לסכסוך" במהלך סכסוך מזוין) להגן באופן יזום על מתקנים רפואיים, הובלות ואנשי צוות מפני פגיעה. הדרישה לכבד ולהגן על יחידות רפואיות בכל עת מבטיחה שההגנות יישארו ללא פגע גם במהלך שיבושים, השעיות או תקופות שבהן לא נעשה בהן שימוש פעיל לאירוח חולים או להובלת פצועים וחולים, כל עוד הן יישארו מוקצות אך ורק למטרות רפואיות. בעוד שאמצעי אבטחה כגון מחסומים וחיפושים מותרים, אסור להם לעכב או להפריע לפינוי הדחוף של החולים ופצועים. מתקנים רפואיים מאבדים את מעמדם המוגן רק אם הם מבצעים, מחוץ לתפקידם ההומניטרי, מעשים המזיקים לאויב, אך רק לאחר שניתנה התראה ראויה ולאחר שניתנה מגבלת זמן סבירה להפסקת מעשים אלו, המאפשרים למתקן לחזור לתפקידו ההומניטרי, ולאחר שאזהרה כזו נותרה ללא התעלמות [ולאפשר פינוי בטוח של אנשיה, פצועים וחולים וכל אזרחים אחרים הנמצאים באזור מתקנים].

ישראל, כמעצמה כובשת, לא עומדת בהתחייבויותיה המשפטיות הן על פי המשפט ההומניטארי הבינלאומי – החל במצבי כיבוש צבאי – והן על פי חוק זכויות האדם, המקיים את הזכות לחיים ואוסר שימוש מופרז ובלתי מידתי בכוח.

כתוצאה מהפרות אלו, מערכת הבריאות בגדה המערבית נמצאת במתח עצום ומאולצת למצב חירום תמידי. צוות רפואי ומתקנים מתמודדים עם איומים מתמידים של פלישות צבאיות בלתי צפויות, התקפות והגבלות תנועה - כל אלה משבשים רבות את שירותי הבריאות. שירותי בריאות, עם כוח אדם רפואי מיומן היטב, זמינים לעתים קרובות וקרובים פיזית, אך הופכים לבלתי נגישים בכוונה כאשר הם נחוצים ביותר.

MSF קורא בדחיפות ל:

- ישראל, להפסיק את השימוש הבלתי פרופורציונלי והקטלני שלה בכוח בגדה המערבית שיוביל למוות ופציעות אזרחים;
- ישראל, להפסיק את האלימות נגד צוותים רפואיים וחולים, ולהפסקת התקפות על מתקנים רפואיים המונעים מהצוות הרפואי לבצע מטלות מצילות חיים ולמטופלים לגשת לטיפול רפואי;
- חקירות עצמאיות שייערכו כדי לקבוע את העובדות והאחריות מאחורי ההתקפות החוזרות ונשנות על אזרחים ושירותי בריאות בגדה המערבית;
- ישראל, להקל על מתן טיפול רפואי החסר לכל נזקק, תוך כיבוד האתיקה הרפואית, לפני כל פשיטה או מעצר; ו
- אונר"א יורשה להמשיך את פעילותה בשטח הרשות הפלסטינית, לאור תפקידה ההכרחי במתן שירותי בריאות.

מתודולוגיה

הדו"ח מתמקד בדפוסי חסימה שנצפו בנפות ג'נין, שכם, קלקיה, טובאס וטול כרם.¹⁵ הוא מתרכז בתקיפות וחסימת גישה לשירותי בריאות שמסביר את רוב האלימות שנצפה על ידי צוות MSF במהלך מסגרת הזמן של הדו"ח.

הדוח מכסה את התקופה מאוקטובר 2023 עד אוקטובר 2024 ומסתמך על 38 ראיונות עם מטופלי MSF, אנשי MSF, צוות בית החולים הנתמך על ידי MSF, ופרמדיקים ומתנדבים הנתמכים על ידי MSF. מטעמי ביטחון הוחלפו שמות המשיבים באות וסומנו ב- (*).

המידע שנאסף בדוח זה מבוסס על תצפיות ישירות של צוותי MSF בגדה המערבית, או על מה שדיווחו להם מטופלי MSF וצוותי בריאות פלסטינים. בעוד שחשבונות אלה מספקים תמונת מצב בגדה המערבית בלבד, הם מעידים על סבלם של הפלסטינים תחת הכיבוש הצבאי הישראלי בגדה המערבית.

15 MSF לא יכול להתייחס למגמות המשפיעות על הגישה של אזרחים ישראלים לשירותי בריאות מכיוון ש-MSF לא פועלת כיום בישראל. יתר על כן, בניגוד לפלסטינים בגדה המערבית ובמזרח ירושלים, למתנחלים ישראלים יש גישה למערכת הבריאות המתקדמת והמוגנת של ישראל.

הנורמלי החדש: ריבוי המחסומים הפיזיים, בקרות התנועה, ופשיטות צבאיות

ואלו שנעשו מאוקטובר 2023 עד מאי 2024 מראה ירידה של 48% בבקשות להיתר חולים וירידה של 21% באישור¹⁷. היעדר אישורים זה, יחד עם הגבלות תנועה, משפיעים לרעה על חולים עם מצבים כרוניים הדורשים טיפול מיוחד, כמו גם על צוות רפואי המתגורר בגדה המערבית שאולי לא יורשו עוד לנסוע לירושלים המזרחית.

להגבלות התנועה הללו יש השלכות חמורות במיוחד על שירותי רפואת חירום, חולים כרוניים הזקוקים לטיפול קבוע, טיפולי בריאות האם וטיפול רפואי מיוחד. אמבולנסים חייבים לנווט במבוך משתנה ללא הרף של מכשולים, לעתים קרובות נאלצים להעביר חולים בין כלי רכב במחסומים או למצוא דרכים חלופיות כאשר הם מתמודדים עם סגירות פתאומיות. ההשפעה המצטברת הייתה יצירת מערכת שבה הגישה לשירותי בריאות הופכת לאתגר לוגיסטי מורכב, כאשר חולים נאלצים לקחת בחשבון עיכובים פוטנציאליים, סגירות ומניעת מעבר כאשר הם פונים לטיפול רפואי, לעתים קרובות עם השלכות מסכנות חיים.

בשכם, בית החולים המרכזי לטראומה המשרת את צפון הגדה המערבית, תנועת האמבולנסים נשלטת בקפדנות ומחסימה על ידי המחסומים ושערי המתכת הרבים שהוקמו על ידי כוחות ישראליים בכל כניסה לעיר.

מחסומים ומחסומים אחרים לשירותי בריאות והשפעתם על שירותי הבריאות

צוותי MSF הבחינו כי הגבלות תנועה מהוות מחסום בסיסי לגישה ומתן שירותי בריאות והן מכשיר מרכזי של משטר הכיבוש של ישראל בשטחי הפלסטיני הכבושים. לאחר ה-7 באוקטובר 2023, מערכת השליטה הקיימת הזו תוגברה באופן דרמטי באמצעות שכבות נוספות של הגבלות. הרשויות הישראליות הרחיבו את רשת המחסומים הקבועים שלהן תוך פריסת יותר ויותר מחסומים "ניידים" (זמניים) המופיעים ללא אזהרה, ויוצרים מכשולים בלתי צפויים להובלה רפואית. מחסומים פיזיים הוכפלו על פני השטח: קוביות בטון חדשות, תלוליות עפר, שערי מתכת ותעלות הוצבו באופן אסטרטגי כדי לנתק דרכי גישה. לפי OCHA, תנועת האנשים ברחבי הגדה נשלטת על ידי לפחות 790 מכשולים, כולל מחסומים מנהליים, מחסומי כביש, שערי דרכים ותלי אדמה¹⁶. התעצמותן של פלישות הצבא הישראלי וסגירת הכניסות לכפרים ולעיירות יצרה מובלעות מבודדות, ואילצה את הפלסטינים להשתמש בדרכים חלופיות ארוכות ומסוכנות יותר כדי להגיע למתקנים רפואיים. אפילו נסיעות קצרות למתקני בריאות סמוכים, שבדרך כלל יימשכו דקות, עלולות להפוך למסע ייסורים ממושכים הנמשכים שעות, כאשר פלסטינים מנווטים במחסומים מרובים.

מחסומים פיזיים לטיפול רפואי מורכבים מחסומים מנהליים. בין אוקטובר 2023 לאוגוסט 2024, 44% מהבקשות עבור חולים שיבקשו טיפול רפואי מיוחד מחוץ לגדה המערבית, במזרח ירושלים או במתקני בריאות ישראליים נדחו או נותרו ממתינים. השוואה בין הבקשות שנעשו מאוקטובר 2022 עד מאי 2023

17. WHO, גישה לבריאות הגדה המערבית, אוקטובר 2023 - אוגוסט 2024.

16. OCHA, עדכון מצב הומניטרי מס' 175 - הגדה המערבית, יוני 2024.

“

«כשעזנו מביתא [13 ק"מ משכם] כדי לנסוע לשכם עם המטופל הנפצע, כוחות ישראליים עצרו אותנו במחסום עוורתא [ממזרח לשכם]. לקחו לנו את תעודות הזהות ואת מי שמלווים את הנפצע, אחר כך הורו לנו לצאת מהרכבים ולשבת על האדמה באיומי אקדח. זה נמשך 45 דקות. לאחר מכן נתנו לנו לעבור בשכם, אבל עצרו אותנו שוב במחסום מוראבה לעוד 15 דקות».

M* – חבר צוות אמבולנס של חברת הסהר האדום הפלסטיני (PRCS), נתמך על ידי MSF

בלתי חוקיות. עוד לפני אוקטובר 2023 נחסמה הגישה באותו אזור, הכביש בין חווארה לשכם, בשימוש קבוע על ידי צוותי רפואה של MSF, נשלט על ידי שערים ולפחות שלושה מחסומים, ועובר בכמה התנחלויות ישראליות

« פעם אחת, במהלך תנועת חירום, בזמן שהיה לנו מטופל ומשפחתו באמבולנס והצפירה דולקת, עצרו אותנו כוחות ישראליים והחרימו את תעודת הזהות שלי, כמו גם את תעודות הזהות של עמיתי, המטופל ובני משפחתם. הם אמרו לנו שהצפירה הפריעה להם ושאנחנו צריכים לכבות אותה. הם עצרו אותנו לפחות 30 דקות ועבבו את התנועה שלנו. בגלל זה, ובגלל שזו לא הייתה הפעם הראשונה שזה קרה, אנחנו נאלצים לנסוע בכבישים משניים, שהם בדרך כלל משובשים ולא אספלטים. בכבישים אלו יש להאט את הקצב כדי למנוע פגיעה באמבולנס ו/או פגיעה במטופלים בתוך האמבולנס.

כשאנחנו מעבירים מקרים דחופים לשכם, כ-90% מהזמן אנחנו צריכים לעבור במחסום חווארה, שם עוצרים, ונבדקים ומעכבים אותנו».

B* – איש צוות אמבולנס של PRCS, נתמך על ידי MSF

המצב הידרדר עוד יותר לאחר אוקטובר 2023. בזמן כתיבת דו"ח זה, מחסום חווארה עדיין סגור לחלוטין.

השפעה על אזורים מרוחקים: מקרה הקהילות הבדואיות בנפת טובאס

מערכת הגבלות התנועה בגדה המערבית יוצרת מחסומים חמורים לגישה לשירותי בריאות עבור קהילות פלסטיניות מרוחקות, בייחוד קהילות בדואיות באזור בקעת הירדן, שבהן ארגון MSF מפתח פעילויות תמיכה פסיכו-סוציאליות. שני מחסומים מרכזיים - אל חמרה ותיאסיר - שולטים בגישה לאזור, ויוצרים חסמים

משמעותיים לטיפול רפואי חיוני. חברי קהילה שרואיינו על ידי MSF מדווחים על קשיים קיצוניים בגישה לבתי חולים לטיפול חירום, שירותי טרום לידה, לידה, ניהול מחלות כרוניות, טיפול מונע, חיסונים ופגישות מומחים. עובדי שירותי הבריאות מתמודדים גם עם אתגרים גדולים להגיע לקהילות אלה כדי לספק שירותים רפואיים בסיסיים.

ההשפעה של הגבלות התנועה הללו מומחשת היטב על ידי צוותי רפואת חירום:

”

«בדרך כלל כשקוראים לנו מהאזור הזה של נפת [טובאס], או כשאנשים שגרים שם מנסים להגיע בית חולים טובאס, זה למקרה חירום רפואי. הייתי אומר שהרוב המכריע של מקרי החירום הללו הם נשים בהריון שעומדות ללדת. הקהילות הפלסטיניות המתגוררות באזור בקעת הירדן מופרדות מטובאס על ידי מחסום תיאסיר. המחסום נסגר בשעה 20:00 בערב עם שער, מה שהופך את המעבר לבלתי אפשרי ללא אישור מיוחד מהכוחות הישראליים - דבר שקשה מאוד להשיג. כאשר מחסום תיאסיר סגור, עלינו להשתמש במחסום חמרה במקום זאת. מסלול חלופי זה לוקח 90-120 דקות, בהשוואה ל-20 דקות בלבד דרך תיאסיר.

לפני שנה, בסביבות 1:00 בבוקר, משפחה הביאה את ילדה הזקוק לטיפול חירום למחסום תיאסיר, בניסיון להגיע לבית החולים הטורקי טובאס. הם נעצרו במחסום וקראו לנו [PRCS] לתמיכה. כשהגענו, הילד עדיין היה בחיים, אך התעכבנו כאשר הצוות והאמבולנס שלנו עברו חיפוש. עד שהחיפוש הסתיים, הילד מת. תארו לעצמכם את הטראומה - לראות ילד חולה במרחק כמה מטרים אבל לא מסוגל לעזור. זה נשאר איתך.»

– H*, פרמדיק PRCS, נתמך על ידי MSF

דפוס פשיטות ושימוש מופרז בכוח, השפעה על בריאות גופנית ונפשית

פלישות הצבא הישראלי לגדה המערבית התגברו באופן דרמטי מאז אוקטובר 2023, ומאופיינות בפשיטות אגרסיביות יותר ויותר, שימוש מורחב בכלי רכב חמושים, פריסת פצצות קול, התקפות מל"טים והפצצות אוויריות באזורים מיושבים בצפיפות, כולל מחנות פליטים. עימותים ואש צולבת בין הכוחות הישראליים לקבוצות חמושות פלסטיניות מסכנים את חיי האוכלוסייה.

צוותי MSF היו עדים לא **דפוס עקבי במבצעים צבאיים אלה**: כוחות ישראליים נכנסים לגדה המערבית בכל שעה ביום או בלילה, והם מגיעים לערים או למחנות פליטים צפופים בשיירות של מספר כלי רכב משורינים, וממקמים צלפים על גגות ואפילו בתוך בתים אזרחיים. הפעולות מתאפיינות ב **שימוש כבד בכוח**, כולל פריסת דחפורי D-9, שכוח ההרס העצום שלהם משמש באופן שגרתי להרס תשתיות אזרחיות בסיסיות. צוותי MSF היו עדים לתוצאות של מספר פלישות בהן מבצעים צבאיים מכוונים והורסים כלי עזר קריטיים, כולל מערכות מים ורשתות חשמל - ובכך יוצרים השפעות רפואיות והומניטריות ארוכות טווח על קהילות פלסטיניות ומכשולים להגעה למתקני בריאות או תנועת אמבולנסים.

מחנה הפליטים נור שמס, טול כרם, 6 בדצמבר, 2023

דוגמה מייצגת להרס זה התרחשה במהלך פלישת הכוחות הישראליים למחנה הפליטים נור שמס בטול כרם - ביתם של כ-15,000 פלסטינים - בין התאריכים 6-7 בדצמבר 2023. במהלך המבצע הלילי הזה (מ-22:30 עד 6:30 בבוקר), כוחות ישראליים הקימו גדר צבאית סביב המחנה של יותר מ-6,000 איש, ובמקביל הציבו חיילים ליד מתחם בית החולים, וחסמו למעשה את כל הכניסות לבתי החולים. דווח ל-MSF על ידי צוות משרד הבריאות שהיו בבית החולים. המחנה נסגר לחלוטין על ידי כלי רכב ישראליים, ומנע כל תנועה בנור שמס או ממנה. ההערכה של MSF, שנערכה בצהריים ב-7 בדצמבר 2023, לאחר נסיגת הכוחות הישראליים, חשפה נזק קטסטרופלי לתשתיות חיוניות: **המחנה נותר ללא אספקת מים, חשמל או תקשורת מתפקדת**. **ההרס היה שיטתי**: כבלי טלפון וחשמל נחתכו, וקו אספקת המים הראשי היה ממוקד והושמד על ידי דחפורים בנקודת המקור שלו. לפי מהנדס שדיבר עם MSF, הנזק שנגרם לתשתית המים היה כה חמור עד שחייב החלפה מלאה של מערכת הצנרת. לחוסר גישה

למים נקיים יש השלכות בריאותיות קשות ומיידיות. «כשהמים מנותקים, שיכולים להימשך ימים, אנשים במחנה טול כרם כל כך מיואשים שהם אוספים ושותים מים שמטפטים מיחידות מיזוג אוויר», מדווחת א*, אחות שהוכשרה על ידי MSF העובדת במחנה. «כעובד בריאות, אני יודע שהמים האלה לא בטוחים לשתיה, אבל לאנשים אין חלופות להישרדות».

הסלמה משמעותית זו בטקטיקה החלה ביוני 2023, אז **כוחות ישראליים החלו להפעיל תקיפות אוויריות** - שיטה שלא נעשה בה שימוש מאז האינתיפאדה השנייה בתחילת שנות ה-2000¹⁸ - ומזל"טים חמושים **בגדה המערבית**, וכתוצאה מכך הרג ופציעתם של עשרות. לפי נתוני OCHA, בין ה-7 באוקטובר 2023 ל-2 בספטמבר 2024, היו **55 תקיפות אוויריות מתועדות בגדה המערבית**, שהובילו ל-**146 הרוגים פלסטינים** ו-**54 פצועים**, כאשר 135 הרוגים מרוכזים בנפות הצפוניות. זה מייצג עלייה דרמטית במספר ההרוגים בהשוואה לששת הפלסטינים שנהרגו בתקיפות אוויריות ב-2023 (עד אוקטובר 2023).¹⁹ השינוי הזה בגישה הטקטית מעיד עוד על ידי התייעוד של OCHA לפיו **34% מהפציעות** ברחבי הגדה המערבית מאז 7 באוקטובר, 2023, **נגרמו מתחמושת חיה**, בהשוואה ל-9% בלבד בתשעת החודשים הראשונים של 2023.²⁰

שיטת הפעולה האגרסיבית ההולכת וגוברת מאז אוקטובר 2023 לא רק השפיעה קשות על בריאותם הפיזית של הפלסטינים ועל הגישה לטיפול רפואי, אלא גם יצרה **אקלים מתפשט של פחד וחוסר ביטחון** - המושרש בעוצמת האלימות וחוסר הניבוי של האלימות - שגובת **מחיר עמוק מהן. רווחה נפשית**.

18 MSF, עלייה מדהימה בהתקפות ישראליות נגד אזרחים ושירותי בריאות בבינין, דצמבר 2023.
19 OCHA, עדכון מצב הומניטרי מס' 216 - הגדה המערבית, ספטמבר 2024.
20 OCHA, הגדה המערבית - אלימות, הרס ועקירה, ספטמבר 2024.

”אנו רואים את ההשלכות השליליות על בריאותם הנפשית של אנשים, לא רק במהלך הפלישות ומיד לאחר מכן, אלא גם בין לבין. **דווקא כששקט, כשאין פלישות, אנשים הכי מתוחים ומדאגים, כי הם יודעים שפלישה יכולה לקרות בכל עת**. רק קול של מזל”ט או מטוס יכול לגרום לאנשים לקפוץ. אנו רואים סימנים רבים של מתח בקרב האוכלוסייה, כולל תסמינים פסיכוסומטיים כגון שינויים בהתנהגות האכילה, אובדן תיאבון, כאבי ראש, כאבי בטן וכאבי מפרקים. אנשים רבים נאבקים לבצע משימות יומיומיות; הם חווים רמות אנרגיה נמוכות בעבודה הנגרמות על ידי נדודי שינה וסיוטים חוזרים. גם התלמידים מושפעים באופן משמעותי; הם מתקשים להתרכז בבית הספר ובמקרים מסוימים, פוגעים ביכולות הלמידה“.

– *G, פסיכולוג MSF וממונה על בריאות הנפש

אנשים, במיוחד אלה שחיים במחנות - לעתים קרובות אסטרטגיות להתמודדות עם חוסר הניבוי של פלישות. זה המקום של פלישה צבאית אלה - נאלצים לפתח

“

”יש אנשים שבחרים להישאר ערים כל הלילה, ועוקבים אחר המדיה החברתית לאיתור סימנים לפשיטה קרובה. בשאר משקי הבית בני המשפחה מתחלפים לישון, כך שמישהו תמיד ער ומוכן לפנות את הבית בהתראה של רגע. כאשר אנשים מקבלים מידע על פלישה נכנסת, הם לרוב בורחים מבתיים במחנות ומחפשים מקלט אצל קרובי משפחה או חברים. חלקם אפילו שוכרים בתים מחוץ למחנות כדי למקלט שם במהלך הפשיטות הללו.

מאז אוקטובר 2023, רמת התוקפנות זינקה. אפילו ילדים צעירים מראים סימנים משמעותיים של מתח. לפני כן היו פלישות, אבל הן היו הרבה יותר קצרות, והן כוונו לבתים ואנשים ספציפיים. **עכשיו אנחנו יודעים שאפשר לתקוף כל בניין ושכל אחד יכול להיות קורבן**.”

– *Y, עובד בריאות הנפש בקהילה של MSF

במהלך הפלישה האחרונה, כוחות ישראלים
הרסו כמות משמעותית של כבישים
תשתית וכן ניתוק גישה ל
חשמל ומים, 12 בספטמבר 2024
ALEXANDRE MARCOU/MSF ©

טיפול כרוני הופסק : קורבנות עקיפים של פלישות ישראליות

לטיפולים רגילים כגון כימותרפיה, דיאליזה או עירוי דם רגילים עלולים להחמיץ טיפולים אלו עקב התמוטטות תשתית (כולל, אך לא רק, מחסור בתחבורה ציבורית או הצורך לפנות לטיפול במקום רחוק בהרבה עקב התמשכות מתמשכת. פלישות).

הגבלות תנועה ופלישות צבאיות ישראליות יוצרות גם שיבושים חמורים במתן שירותי בריאות כרוניים, ומאלצים חולים להחמיץ פגישות וטיפולים רפואיים חיוניים. להפסקות הכפויות הללו בטיפול יש השלכות הרסניות: חולים עם מחלות כרוניות הדורשות תרופות עקביות כמו סוכרת, מחלות לב, מחלות כרוניות אחרות עלולות להיגרם מהתרופות שלהם. מטופלים הזקוקים

”החיים במחנה טול כרם הפכו לבלתי נסבלים עבור אנשים בגלל פלישות ישראליות. המצב דרמטי במיוחד עבור אנשים במחנה עם מחלות כרוניות וקשישים. עם אנשים שלא יכולים לצאת מהמחנה, נאלצתי לטפל בחולי סוכרת שמצבם החמיר באופן משמעותי. אם תדירות התקיפות הצבאיות הישראליות תימשך בקצב הזה, יהיו לנו יותר ויותר אנשים שימותו רק משום שהטיפול שלהם הופסק.”

– א*, אחות בהכשרת MSF, מחנה טול כרם

המכשולים הפיזיים שיוצרים המחסומים, בשילוב עם החשש להיתקל באלימות בעת נסיעה למוסדות רפואיים, מאלצים את המטופלים **לדילמה קשה: או לוותר על הטיפולים שמקיימים את חייהם או לעבור אותם תוך שהם עומדים בפני סיכונים שעלולים לסכן חיים**. עבור חולי דיאליזה, כל פגישה שהוחמצה מעלה את הסיכון לאשפוז ולמוות. לשיבוש הטיפול הרגיש לזמן הזה יש השלכות מיידיות וארוכות טווח על בריאותם, ויוצר אפקט אדווה הרסני שנמשך הרבה מעבר לימי המבצעים הצבאיים הפעילים.

חלק מהמטופלים שיתפו עם MSF כיצד הם נאלצו להסתמך על מתקנים רפואיים מאולתרים - לרוב רחוקים יותר או מצוידים פחות מהרגיל שלהם - כדי לגשת לטיפולים שלהם:

במהלך הפשיטות, חולים במחלות כרוניות מתמודדים עם הפרעות מסכנות חיים לטיפול החיוני שלהם. אנשים עם מחלת כליות יכולים לדרוש מפגשי דיאליזה קבועים - בדרך כלל מפגשים של ארבע שעות, שלוש פעמים בשבוע - על מנת לשרוד, מכיוון שהכליות שלהם לא יכולות לסנן חומרי פסולת מהדם. כאשר פעולות הכוחות הישראליות מונעות גישה לבתי חולים, חולים אלו מתמודדים עם **סיכונים רפואיים קשים** הכוללים עומס נזלים, חוסר איזון אלקטרוליט מסוכן ומצוקה נשימתית חריפה. פגישות דיאליזה שהוחמצו עלולות להוביל במהירות למצבים מסכני חיים: היפרקלמיה חמורה (רמות אשלגן גבוהות באופן מסוכן) שעלולה לגרום להפרעות קצב קטלניות בלב; חמצת מטבולית המשפיעה על תפקוד איברים חיוניים; אורמיה הגורמת לבלבול, התקפים ותרדמת; יתר לחץ דם חמור המסכן שבץ; ובצקת ריאות המובילה לאי ספיקת נשימה.

פרמדיקים מתנדבים נוהגים בטוק-טוקים שנתרמו על ידי MSF כדי לשאת אנשים הזקוקים לטיפול רפואי, 12 בספטמבר 2024. צילום © Alexandre Marcou/MSF.

« הנסיעה מהכפר שלי, הממוקם בין גנין לטובאס, לבית החולים חליל סולימאן בגנין נמשכת בדרך כלל 15 עד 20 דקות ברכב. עם זאת, במהלך פלישות של כוחות ישראליים, עשויות להימשך שש עד שמונה שעות להגיע לבית החולים. למשל, בפברואר 2024, במהלך פלישה למחנה גנין, לקח לי 13 שעות מרגע שעזבתי את גנין ועד שחזרתי הביתה, כי אמבולנסים לא יכלו לנוע, אז הם לא יכלו להחזיר אותי הביתה. נאלצתי להסתמך על חלון הפסקת אש קצר של 30 דקות כדי שאחי יסיע אותי הביתה מבית החולים. החוויה הזו גרמה לי לפחד ללכת לבית החולים בכל פעם שכוחות ישראליים נמצאים בכפר שלי או בגנין, מכיוון שלחיילים ישראליים לא אכפת אם אתה חולה או לא. אני מעדיף להיות מופנה לבית החולים הטורקי בטובאס, למרות יכולת הדיאליזה הקטנה יותר שלו, מה שאומר שאצטרך לחכות יותר לתורי - לפעמים עד מאוחר בערב או אפילו למחרת. עכשיו, בכל פעם שמתרחשת פלישה ביום שבו נקבע לי פגישה טיפולית, אני אפילו לא מנסה ללכת לגנין. אני מעדיף להישאר בבית כדי למנוע סכנה, ואם אני צריך לנסוע לטובאס, אני מעדיף להשתמש ברכב פרטי או בתחבורה ציבורית ולא באמבולנס».

– S*, חולה MSF בבית החולים חליל סולימאן, גנין

«אני בן 64 נקטעו לי שתי רגליים בגלל סוכרת. בגלל הפריצות הישראליות, במיוחד בשנת 2024, לא הצלחתי לעתים קרובות להגיע לבית החולים תאבת תאבת בטול כרם לצורך דיאליזה. נאלצתי לתזמן מחדש את הפגישות פעמים רבות. כיום, כשיש מבצע צבאי בעיצומו, אני אפילו לא מנסה להגיע לבית החולים כי אני מפחד לזוז. נסיעה היא בכל מקרה בלתי אפשרית, בין אם בהסעה פרטית ובין אם באמבולנס, שכן תנועות פנימה ומחוץ למחנות אסורות, והסיכון לירי ללא הבחנה גבוה מאוד. מאז תחילת 2024, פספסתי את פגישות הדיאליזה שלי לפחות 10 פעמים. כשאני מפספסת תור, לחץ הדם שלי בדרך כלל משתנה, אני מאוד עייף וכל הגוף שלי כואב. בדרך כלל אני צריך לחכות עוד יומיים [לאחר פלישה] מכיוון שאני מעדיף לקבל את הטיפול בבית החולים תאבת תאבת, מכיוון שאני לא רוצה להסתכן ללכת למקום אחר. כשאני בן מקבל את הטיפול בבית החולים, אם מתרחשת פלישה ישראלית, אני צריך להמתין כמה שעות לפני שאני חוזר הביתה בשלום».

– נ*, חולה MSF ממחנה נור שמס, טול כרם

צוות MSF עורך סיור הערכה במחנה ג'יין עם חברי ועד ומתנדבים פרמדיקים כדי להעריך את הנזקים פלישה צבאית ב-21-23 במאי 2024.
צילום © Oday Alshobaki/MSF

שירותי בריאות במצור: התקפות על תשתיות רפואיות, אמבולנסים וכוח אדם רפואי

שירותי בריאות ומטופלים.

ב-19 בנובמבר 2023, במהלך פלישה ישראלית למחנה הפליטים הצפוף בג'נין - שבו 12,000 עקורים דחוסים יחד בפחות מחצי קילומטר רבוע - נוכחה ארגון MSF בכלי רכב צבאיים ישראלים חוסמים אמבולנסים מלהגיע לבית החולים ח'ליל סולימאן הנתמך על ידי MSF. באותו יום, **צוותי MSF, שהיו בחזית חדר המיון (ER), היו עדים לכוחות ישראלים יורים בכניסה אליו, כאשר כדורים פוגעים בקיר ישירות מעל דלת המיון.**²⁴

ב-14 בדצמבר 2023, העיר ג'נין ומחנה הפליטים שלה היו נתונים שוב לפלישה, שכללה תקיפות אוויריות וקרעיות וחילופי אש עם חמושים פלסטינים חמושים. כוחות ישראלים אכפו עוצר למשך כ-60 שעות במהלכם נהרגו 11 פלסטינים, בהם שלושה ילדים, ועשרות נפצעו על ידי כוחות ישראלים²⁵ במהלך כל תקופת הפלישה הקיפו הכוחות הישראליים את בית החולים ומנעו מנער צעיר שחווה מצב חירום רפואי שאינו קשור אליו להגיע אל בית החולים, ושגרם למותו.²⁶ **נער לא חמוש נוסף נורה ונהרג על ידי כוחות ישראלים במתחם בית החולים ח'ליל סולימאן, לפי עדי ראיה של צוותי רפואה של MSF.**²⁷

מלבד ההשפעות המזיקות של הגבלות התנועה המוגברות והשימוש המופרז בכוח על ידי הכוחות הישראליים, הגישה והאספקה של שירותי בריאות נפגעו עוד יותר על ידי **התקפות מתגברות על תשתיות רפואיות, אמבולנסים וצוות רפואי**. בין ה-7 באוקטובר 2023 ל-7 באוקטובר 2024, ארגון הבריאות העולמי רשם 647 התקפות על שירותי בריאות בגדה המערבית, שהביאו ל-25 הרוגים פלסטינים ו-120 פצועים²⁴ ומשפיע על 123 מתקני בריאות ו-451 הובלות בריאות.²² פעולות אלו כוללות התקפות על תשתיות בריאות ואמבולנסים, מעצר של עובדי בריאות וחולים, חסימת גישה שלהם למתקני בריאות, שימוש בכוח על עובדי בריאות וחיפוש צבאיים של אמבולנסים וצוותים.²³

שירותי בריאות מותקפים באמצעות כיתור ומצור של בתי חולים

פשיטות צבאיות אופיינו ב **שיבושים שיטתיים באספקת שירותי הבריאות**, כאשר כוחות ישראלים **מקיפים באופן שגרתי בתי חולים, מחנות פליטים וכפרים** - ומכאן יוצרים מחסומים חסרי תקדים לגישה רפואית. צוותי MSF היו עדים לכוחות ישראלים שפורסים כלי רכב משוריינים וצלפים סביב היקפי מתקני בתי החולים הנתמכים על ידי MSF, ומנתקים את כל נקודות הגישה. במקרים מסוימים, חיילים אפילו נכנסו לשטח בית החולים, כשהם מתמקמים בתוך המקום ולכדו ביעילות חולים, צוות רפואי וכל פצוע בתוך המתקן ומחוצה לו, ומונעים הסעות חירום או תנועה חופשית של עובדי שירותי בריאות. כוחות הצבא הישראלי הצדיקו את חדירתם לבתי החולים באמצעות תביעות של אנשים חמושים או כלי נשק, ומבצעים את הפעולות הללו מבלי לספק צווי פינוי או הודעות כדי להגן על אזרחים, עובדי

24 MSF, [הכוחות הישראליים חייבים להפסיק את ההתקפות על טיפול רפואי בג'נין](#), נובמבר 2023.
25 OCHA, [עדכוני Flash #69](#), דצמבר 2023.
26 שם.
27 [פוסט של MSF ב-X, 14 בדצמבר 2023](#).

21 ארגון הבריאות העולמי, [דוח מצב חירום מס' 48](#), 7 באוקטובר 2023 - 15 באוקטובר 2024.
22 WHO, oPt Cluster Health, [BI Power Microsoft](#), שם.
23 שם.

ילדים, 87 פצועים ולפחות 60 נעצרו.²⁹ במהלך הפלישה הזו, נקודות הכניסה לטול כרם וגנין נחסמו ושני בתי החולים בטול כרם מוקפים על ידי כוחות ישראליים. בגנין, משוריינים ישראליים הוצבו בפתחי בית החולים חליל סולימאן, וצוות בית החולים נאבק לקיים פעילות על רקע מחסור בחשמל ובמים. בשל חוסר ביטחון, צוותי רפואה של MSF נאלצו להשעות את פעילותם בכל אחת משלוש הערים שנפשטו. בגנין ובטול כרם, האלימות הקיצונית שנגרמה על ידי הכוחות הישראליים אילצה צוותים רפואיים של MSF להיות מוגבלים לאורך כל הפלישות הצבאיות הישראליות.³⁰

בטובאס מתרחשים אירועים דומים, כמו ב-5 באוגוסט 2024, כאשר נראה מטוס ישראלי טס נמוך מעל העיר בזמן שכלי רכב חמושים ישראליים נוסעים לעבר האזור. זמן קצר לאחר מכן, אמרו כי כלי רכב התמקמו מול בית החולים הטורקי טובאס. חילופי אש בין גברים פלסטינים לצבא הישראלי החלו בסמוך לבית החולים האמור, ובמהלך העימות ירו כוחות ישראליים ירי חי לעבר אנשים לא חמושים שנאספו בחצר בית החולים, שגרם למותו של נער בן 14 מפציעה קשה בבטן.²⁸ הצבא הישראלי נסג לאחר ששיתק את בית החולים במשך יותר משעה.

ב-28 באוגוסט 2024, צוותי MSF היו עדים לאירוע פלישה מתואמת במספר ערים בגדה המערבית, בעיקר גנין, טול כרם וטובאס. הפלישה נמשכה תשעה ימים - הארוך ביותר שנרשם בגדה מאז 2002. לפי נתוני OCHA, זה הביא להרוגים של 36 פלסטינים, כולל 8

OCHA, עדכון מצב הומניטרי מס' 216 | הגדה המערבית, ספטמבר 2024.
MSF, ג'נין לאחר תשעה ימים של פלישה צבאית, ספטמבר 2024.

OCHA, מצב הומניטרי מס' 201 | הגדה המערבית, אוגוסט 2024.

“

«האוכלוסייה נלכדה והגישה לשירותי בריאות הוגבלה, שכן כלי רכב צבאיים הוצבו מול בתי החולים ואמבולנסים ועובדי בריאות נערכו שוב ושוב חיפוש ואף הותקפו. הגישה לחשמל, מים ושאר צרכים בסיסיים נפגעה, והתושבים עמדו בפני סיכון של ירי ביציאה מבתיהם».

– R*, רכז פרויקטים של MSF בגנין

של פעולות אלו גדלו, הפך להיות קשה ומסוכן יותר עבור צוות MSF לגשת לבית החולים - הכבוד של אותם מתקנים רפואיים אינו מובטח עוד.

לפני התגברות והכפלת הפשיטות הישראליות בין אוקטובר לדצמבר 2023, הצוותים הרפואיים של MSF בגנין היו הולכים לבית החולים חליל סולימאן במהלך פלישות הצבא הישראלי כדי לספק תמיכה וטיפול בזרימת המטופלים. עם זאת, ככל שהתדירות והעוצמה

חסימת טיפול מציל חיים: הגבלות על מגיבים ראשונים ואמבולנסים

בין ה-7 באוקטובר 2023 ל-30 בספטמבר 2024, ה-PRCS דיווח על 160 מקרים מדהימים של מניעת גישה למטופלים, 132 מקרים של עיכוב ו-129 תקיפות נגד אמבולנסים בגדה המערבית. בנוסף, הם תיעדו 209 מקרים של הטרדה נגד מטופלים ו-172 נגד הצוותים הרפואיים שלהם.³¹ צוותי MSF הבחינו בריבוי המכשולים הזה, כאשר אמבולנסים הושבתו, ומגיבים

ראשונים נמנעו לזוז אפילו כדי לעזור ולטפל באנשים הזקוקים לטיפול רפואי חירום.

נהג אמבולנס של PRCS מתאר את האתגרים שעבר במהלך פלישה ישראלית לעיר טול כרם בתחילת מאי, כאשר לא הצליח להעביר חולים פצועים בתוך המחנה לבית חולים במשך כ-44 שעות.

PRCS, דוח תגובה הומניטרי - ספטמבר 2024.

31

«במהלך הפלישה האחרונה [ב-6 במאי 2024] נחסמו כל חובשים, כולל את עצמי, מלהיכנס למחנה לזמן מה. קיבלנו טלפון מאישה שזקוקה לעזרה במחנה ולקח לנו 90 דקות להגיע אליה. הילדה שלה נפצעה משברי זכוכית כשיריות ירי ניפצו את החלון שלה. הצלחתי לטפל בילד במקום, אבל אני לא יכולתי להעביר אותם לבית החולים, אז נאלצתי לקחת אותם לבית שלי כדי לטפל בהם בבטחה. הם נאלצו להישאר שם 24 שעות. היו לי עוד שלושה מצבים כאלה, שבהם הצלחתי לייצב אנשים פצועים ונאלצתי להחזיק אותם בביתי עד שיהיה בטוח מספיק בשבילם לזוז. רק לאחר 44 שעות של פלישה הם הצליחו לעבור ולקבל טיפול רפואי הולם בבית החולים. אחד מהם אפילו סירב ללכת מכיוון שפחד שבית החולים יוקף גם בכוחות ישראליים והם יירו בו שוב.»

– *N, פרמדיק PRCS נתמך על ידי MSF, Tulkarem

מלהגיע אליו כדי לספק אותו עם טיפול רפואי. הנער הפצוע הלא חמוש נורה ונהרג לאחר שנפצע קשה ולא מהווה איום.

בטובאס, *M, עובד עזרה ראשונה של PRCS, סיפר לצוותי MSF כיצד, במהלך פלישה, נפצע נער בן 16 לא רחוק ממנו, אך הוא נחסם על ידי הצבא הישראלי

«במהלך פלישה ישראלית נוספת ב-5 בספטמבר 2024 במחנה אל פארעא, בסביבות השעה 3:00 לפנות בוקר נפצע ילד בן 16 ברגלו על ידי כוחות ישראלים. אני זוכר את זה מאוד בבירור - הוא היה חבר של הבן שלי. היינו שם כ-PRCS, כמה מטרים ממנו, וכשהילד ראה אותנו, הוא התחיל לצעוק לעזרה, וביקש מהישראלים לא לירות בו שוב. **כוחות ישראלים ביקשו ממנו להסיר את חולצתו בעודו פצוע על הקרקע, וכך עשה; לאחר מכן הם המשיכו לירות בו שוב מספר פעמים ברגליו. לאחר מכן הם הורו לו להסיר את מכנסיו, אך הוא נפצע ברגליו ולכן לא יכול היה לעשות זאת, אז הם ירו בו בצוואר והוא מת.** היינו רק כמה מטרים משם אבל לא נתנו לנו להתערב. [הכוחות הצבאיים] גררו אותו אל מחוץ למחנה באמצעות דחפור צבאי. בשעה 7:30 בבוקר סוף סוף אפשרו לנו להחזיר את גופתו. **הדחפור השחית את גופתו של הילד, ושבר את עצמותיו ומשאיר את קרביו נשפכים מגופו.**¹»

– M*, עובד עזרה ראשונה של PRCS נתמך על ידי MSF

1 ופא, > קטין, בן 16, נורה ונהרג על ידי כוחות ישראלים במחנה הפליטים באזור טובאס, > ספטמבר 2024. זה לא אירוע בודד. ראה, למשל: אל-ג'זירה, מאמר יחילים ישראלים צילמו דוחפים גופות מהגג בתקיפה קטלנית בגדה המערבית; המתאר כי «הצבא הישראלי השליך שלושה גברים מהבניין, לאחר שירה בהם קודם לכן על הגג, דחפור צבאי לקח מאוחר יותר את גופותיהם הרחוק.»

באופן יזום שניים או שלושה אמבולנסים בתוך המחנה בכל פעם שיש להם הודעה מוקדמת על פלישה אפשרית, תוך שהם מחזיקים אמבולנסים נוספים ממתנים ממש מחוץ לתחום המחנה. זה מאפשר להם, לכל הפחות, להעביר מטופלים מתוך המחנה לרכבים הממתנים ליד היציאה. פתרון זה לא תמיד יעיל, והצוות חייב להתאים כל הזמן את האסטרטגיות שלו. למרות מאמצים אלה, מתן טיפול רפואי דחוף לתושבי מחנה הפליטים אל-פארעא נותר אתגר עצום במהלך פלישות ישראל.

מחנה אל פארעא, ביתם של למעלה מ-6,000 פליטים פלסטינים, ממוקם באזור כפרי, כ-12 ק"מ דרומית לג'נין ו-17 ק"מ צפונית-מזרחית לשכם. שירותים חיוניים רבים, כולל שירותי בריאות, זמינים רק בערים הגדולות, מה שהופך את הבידוד הגיאוגרפי של המחנה לבעייתי עוד יותר מכך שכוחות ישראלים **חוסמים כמעט באופן שיטתי את הכניסות למחנה** באמצעות כלי רכב צבאיים, תולדות עפר או מכשולים אחרים, ומונעים כל תנועה. אפילו למקרי חירום רפואיים.

עובד עזרה ראשונה של PRCS שנתמך על ידי MSF הסביר שכדי לעקוף את החסימות הללו, הם **מציבים**

«אמבולנסים חיוניים להצלת חיים נוספים. הודות לאמבולנסים, נוכל לייצב חולים לפני שלוקחים אותם לבית החולים. בלעדיהם, זה מתקבל קשה מאוד. בגלל הגבלות על תנועות שהפעילו כוחות ישראלים, ובגלל מצב הדרכים המובילות למחנה, לעתים קרובות אנו צריכים לנוע ברגל כדי לחלץ נפגעים, מה שחושף אותנו לסיכונים גבוהים מאוד להיהרג על ידי כוחות ישראלים או אש צולבת.»

– A*, עובד קו ראשון של PRCS נתמך על ידי MSF

מבזרת יותר הכוללת מתן הכשרות מקיפות ותמיכה למגיבי עזרה ראשונה, כגון חובשים של PRCS ויוזמות מתנדבות במסגרת מחנות פליטים שונים. על ידי הצטיידות ובניית היכולות של צוותים מבוססי קהילה אלה, ארגון MSF שואף להבטיח שהקורבנות יוכלו לקבל ייצוב קריטי וטיפול חירום גם כאשר הגישה לבתי החולים חסומה או מוגבלת מאוד. המטרה היא **לאפשר למגיבים הראשונים הללו לספק התערבויות רפואיות דחופות** - מניעת דימומים מסכני חיים, מתן עזרה ראשונה והכנת מטופלים להובלה - הכל לפני שניתן יהיה להעבירם למוסדות בריאות מתפקדים.

כאשר מחנות מוקפים ומנותקים, אמבולנסים אינם יכולים להגיע למטופלים, ומאבדים זמן קריטי לפני שהקורבנות יוכלו לקבל טיפול דחוף. לעיתים קרובות סובלים מפצעני ירי או רסיסים, מטופלים אלו מתמודדים עם מצבים מסכני חיים ללא טיפול מיידי. עיכובים מגבירים את הסיכון לדימום חמור, זיהום וסיבוכים, ומשפיעים באופן דרסטי על סיכויי ההישרדות וההחלמה לטווח ארוך. ללא גישה בזמן לניתוחי חירום, עירויי דם ואנטיביוטיקה בתוך 'שעת הזהב' המכריעה לאחר הפציעה, פציעות שרידות יכולות להפוך לקטלניות, ולהוביל לנכות קבועה או מוות.

בתגובה לאתגרים המדאיגים הללו הנובעים מפעולות הכוחות הישראליים, **נאלצה MSF לשנות את האסטרטגיה המבצעית שלה** וכעת אימצה גישה

“

«כאן בג'נין התרגלנו לפשיטות צבאיות, אבל יום אחד הבנתי שאפשר להציל רבים מהפצועים במהלך הפשיטות האלה אם ייתפסו בזמן וייתייצבו. הבעיה היא שבמהלך הפשיטות, כלי רכב ישראליים חוסמים כל כניסה למחנה, ובעקבות כך גם חוסמים את האמבולנסים מלהגיע לפצועים, או לכל הפחות מעכבים ומעכבים את תנועת האמבולנסים, תוך סיכונים גדולים לפצועים. כתוצאה מכך, קבוצה של מתנדבים רפואיים הוקמה בדצמבר 2022 במחנה ג'נין. המטרה הייתה להימנע מלחזור על הטעות שנעשתה ב-2002, כאשר כוחות הכיבוש הישראלי כיתרו על מחנה ג'נין ואנשים רבים מתו בגלל היעדר עזרה ראשונה».

– H*, מתנדב במחנה ג'נין בתמיכת MSF

לאוגוסט 2024. באופן דומה, באותה תקופה, בטול כרם, הוכשרו 313 אנשים כמגיבים עזרה ראשונה. לגמרי, **977 מתנדבים קיבלו הדרכת עזרה ראשונה ומגיבי ראשון באמצעות תמיכת MSF**.

בין פברואר לספטמבר 2024, MSF הנחה את הכשרתם של 249 מתנדבי PRCS בשכם, כמו גם 67 בנפת קלקיליה ו-50 בנפת טובאס. מתוכם, 201 מתנדבים הוכשרו בעזרה ראשונה, בעוד ש-167 קיבלו הכשרה מיוחדת למענה ראשון. בג'נין, MSF הכשיר 298 אנשים, בין PRCS ומתנדבי מחנות עצמאיים, בין ינואר

הרס של מתקנים רפואיים מאולתרים: המקרה של נקודות ייצוב

בסיסיים צוידו - לרוב חדרים פשוטים עם מעט מיטות ואספקה חיונית - בג'נין ובטול כרם, וחמש נקודות ייצוב קיימות נתמכו גם בנפות שכם וקלקיליה.

עם זאת, גם נקודות הייצוב המאולתרות הללו לא נחסכו על ידי גל האלימות המוגבר של כוחות ישראליים - כאשר מתנדבי רפואה מדווחים ל-MSF שהם כבר לא מרגישים בטוחים לעבוד שם בגלל התקפות תכופות ונדלזם של חיילים ישראלים במהלך פלישות.

מתאם פרויקטים של MSF נזכר בפלישה למחנה נור שמש, בטול כרם, שבוצעה על ידי כוחות ישראליים בין ה-16 ל-17 בדצמבר, 2023.

במספר נפות ברחבי הגדה המערבית, התקפות תכופות על מתקני בריאות ומחסומים לגישה לבתי חולים אילצו את משרד הבריאות הפלסטיני וארגונים הומניטריים, כולל PRCS, ליישם תוכניות חירום שמטרתן להבטיח גישה בזמן לשירותי בריאות ומתן סיוע רפואי. לפצועים בתוך מחנות. היעדים העיקריים כוללים חיזוק שירותי העזרה הראשונה וייצוב כדי להקל על העומס על בתי החולים ולהבטיח שניתן להגיע לחולים ולטפל בהם, גם על רקע אתגרים כמו מצור על בתי חולים על ידי כוחות ישראליים, חסימות כבישים או אזורים מבודדים. המטרה היא לספק ייצוב במקום עבור אנשים פצועים עד שניתן יהיה להעבירם בבטחה לבתי חולים לקבלת טיפול מקיף.

MSF משתתפת בגישה החדשה הזו כדי לתמוך במאמצי הייצוב המונעים על ידי הקהילה; ארבעה מבנים רפואיים

נזק שנגרם לנקודה רפואית במחנה נור שמש, טול כרם פלישה ישראלית בתאריכים 16-17 בדצמבר 2023. צילום © MSF

"הפלישה למחנה נור שמס, טול ברם, החלה בסביבות השעה 22:00 והסתיימה בסביבות הצהריים למחרת. עמיתינו במחנה היו עדים לשתי התקפות מזל"ט. כוחות הקרקע השתמשו בטילים. MSF ביקר במחנה למחרת סיום הפלישה. מתנדבים הראו לנו סרטונים ותמונות וכן את נקודת הייצוב והבית שאליו פונו אנשים. זה אותו דבר כמו תמיד: הכניסה לבתי החולים נחסמה, שני המחנות מוקפים, הכבישים הראשיים והכיכר נחסמו. לאורך הכבישים הראשיים הוקמו מחסומים, בעוד אמבולנסים נעצרו. שוחחתי עם מתנדב רפואי שהוכשר על ידי הצוות שלנו: כשהבינו שתהיה פלישה - מכיוון שהתאספו למעלה מ-40 כלי רכב צבאיים וכמה דחפורים ליד הכניסה למחנה - מתנדבי הרפואה התגייסו.*S היה מחוץ למחנה תוך תיאום צוותים רפואיים, זיהוי נתיבי פינוי וקשר עם אמבולנסים של PRCS. הוא עקב אחר תנועות החיילים והורה למתנדבים להתפנות כאשר חיילים מתקרבים לנקודות מפתח.

החולה הראשון בו טיפל היה אדם שסבל מהתקף חרדה חמור לאחר שהיה סמוך לפגיעת טיל. בסביבות השעה 1:30 לפנות בוקר הגיעו שני חולים לנקודת הייצוב, שניהם פצועים בהתקפות מזל"ט. לאחד היו פצעי רסיס בכתף, פציעה בבטן התחתונה ושבר שוק עם דימום חזק. לשני היה שבר בלסת ודימום חמור.

בשעה 02:00 לפנות בוקר, התקרבו חיילים ישראלים לנקודת הייצוב והורו למתנדבי רפואה להתפנות. האחות הסבירה את הדחיפות בטיפול בחולים ואת הסיכונים במעבר אותם, אבל נאלץ לציית. הם עברו למקום חדש עם ציוד מינימלי, רק כדי שיירו עליהם חיילים שהגיעו במהירות למקום החדש. המתנדבים מצאו מקלט בתוך בניין. בינתיים, מטופל שלישי הגיע כשהשניים הראשונים מתו מפצעיהם. רק בסביבות השעה 4:30 לפנות בוקר, שעתיים לאחר מכן, הצליחו המתנדבים להעבירו לבית החולים.

באותו היום, נקודת הייצוב הנתמכת על ידי MSF הוטחה בסערה והושמדה על ידי הצבא הישראלי בתואנה שהוא מארח 'פעילות טרור'.

תוך כדי דיון עם המתנדבים, הבחנתי בהרבה נעס וחרדה. הם חשו אשמה, ואמרו לעצמם: 'לו רק היה לי מוניטור [רפואי]'; 'לו רק הייתי זז מהר יותר'; 'לו רק מוטב שאייצב את השבר או הפצע'. הסרטונים שהם הראו לי שמתארים את מאמצייהם לייצב חולים תחת הפגזות כבדות היו מזעזעים. האמת היא שלא היה דבר נוסף שהם יכלו לעשות. הפציעות היו ניתנות לניהול, ולא קטלניות, אילו הייתה להם גישה לטיפול חירום מידי בבית החולים."

— *V, רכז פרויקטים של MSF בטול ברם

שתיים. לרוע המזל, נקודות ייצוב אלו היו ממוקדות על ידי הכוחות הישראליים במהלך פלישות, ובתוצאה מכך הרס חלקי, כולל נזקים לחומרים שנתרמו על ידי MSF.

*N, אחות שעברה הכשרה של MSF בבית החולים הממשלתי תאבת ת'אבת במחנה נור שמס, לקחה יוזמה להקים נקודת ייצוב בנור שמס ועודדה מתנדבים ממחנה טול כרם לעשות את אותו הדבר. בתחילה, במחנה נור שמס הייתה נקודת ייצוב אחת, ואילו במחנה טול כרם

”

”במהלך הפלישה ב-6 במאי 2024 בטול כרם, הייתי לבד בנקודת הייצוב ויכולתי לשמוע פיצוצים. התלבטתי אם להתערב, אבל לא היה חשמל במחנה, האוויר מחוץ לנקודת הייצוב היה מלא עשן, מל”טים עפו בתוך המחנה, **וחששתי שיפגעו בי ויהרגו אותי**. בשעה 9:00 בבוקר, כוחות ישראליים הסתערו על בית קרוב לנקודת הייצוב ובהמשך החלו לחקור אותנו המתנדבים, ושאלו אותנו מה למדנו, למה אנחנו מספקים את התמיכה הזו ובמי אנחנו תומכים”.

– נ*, אחות שהוכשרה על ידי MSF בטול כרם

בשעה 13:00 כבר הסתערה נקודת הייצוב. עובד קו ראשון של PRCS, שהוכשר ונתמך על ידי MSF, נזכר באירועים הבאים:

במחנה פארעא, בטובאס, תמכה MSF ב-PRCS בהגדלת נקודת ייצוב. ב-28 באוגוסט 2024 הותקף מחנה הפליטים בשעה 12:18 על ידי כוחות ישראליים.

”כוחות ישראליים הקיפו את נקודת הייצוב וסגרו את שתי כניסותיה, **למרות שהיה ברור מאוד שמדובר בבניין PRCS, מסומן בבירור על ידי שלטים ודגלים**. הם הורו לכל החובשים לצאת מנקודת הייצוב. היינו שם כ-22 חובשים. **חיילים ישראליים ירו בתוך ומחוץ לבניין**, פגעו באספקה שלנו ופגעו בנקודת הייצוב. כל החובשים הוחזקו בחוץ, מול קיר, עם ידיים מורמות. זה היה מאוד מפחיד. ההתקפה נמשכה 30 דקות. כולם היו בהלם וטראומה לאחר מה שקרה. התחלנו לנקות בתוך נקודת הייצוב בזמן שהפלישה הצבאית עדיין נמשכת. ביליתי שעות במחשבה על מה שקרה לנו, במחשבה על הסיכונים העומדים בפנינו בגלל אופי העבודה שלנו, במחשבה על המשפחות שלנו. עלינו לחשוב גם על בטיחות המשפחה שלנו ושלנו. ההשפלה שחשתי וההתעללות היו יותר גרועים מתקיפה פיזית. **מה שקרה פצע את נשמתו ולא יכול להחלים בקלות**”.

– *C, עובד עזרה ראשונה של PRCS נתמך על ידי MSF

הצלת חיים במחיר משלו: הטרדה, מעצר והרג של עובדי בריאות, פרמדיקים ומתנדבי עזרה ראשונה

”

”מקיץ 2023 החלו כוחות ישראליים להשתמש ברחפנים, ומתנדב אחד נפצע. לאחר מכן, ירד מספר המתנדבים, משתי סיבות עיקריות: חשש לשלומם והסיכונים הכרוכים בהתנדבות; ולחץ משפחתי להפסיק את ההתנדבות במחנה בזמן פלישות”.

– J*, מתנדב ממחנה ג'נין בתמיכת MSF

הלוגו של MSF והכוחות הישראליים קיבלו הודעה מראש על התנועה. הגעה לבית החולים באותו יום הייתה בלתי אפשרית שכן חיילי קרקע ישראלים הוצבו בתוך היקפי בית החולים, תוך התעלמות בוטה מההגנה על המשימה הרפואית ומניטרליות המבנים הרפואיים. כפי שאמר כריסטוס כריסטו, נשיא MSF הבינלאומי, ששהה בג'נין באותו יום: > אין דרך עבור המטופלים להגיע לבית החולים, ואין דרך עבורנו להגיע לאנשים האלה. אין דבר גרוע יותר לרופא לדעת שיש שם אנשים שזקוקים לטיפול שלנו ולא יכולים לקבל אותו.³³ לאחר שהמתינו שלוש שעות מבלי שהצליחו להיכנס לבית החולים כדי לבצע את תפקידם הרפואי, צוות MSF נאלץ לעזוב את האתר. זמן קצר לאחר מכן, ג'נין הוכרזה כ"שטח צבאי סגור"³⁴ עם פיצוצים כבדים שהדהדו לאורך כל הלילה עד שעות הבוקר המוקדמות.

במקום להגן על מגיבים ראשונים ולהקל על עבודתם, צוותים רפואיים דיווחו ל-MSF כי הכוחות הישראליים ירו לעברם באופן שגרתי - פתחו באש, תקפו אותם, עצרו אותם, ובמקרים מסוימים הרגו אותם - בזמן שהם ניסו להגיע. ולפנות אזרחים פצועים. לדוגמה, ב-9 בנובמבר 2023, צוות רפואי של MSF שהוצב בחדר המיון בבית החולים ג'נין חליל סולימאן טיפל בחובש שנורה על ידי כוחות ישראליים כשהיה בתוך אמבולנס.³²

רק כמה ימים לאחר מכן, ב-18 וב-19 בנובמבר, 2023, במהלך פלישה בג'נין, צוותים רפואיים של MSF נעצרו ועיכבו על ידי כוחות ישראליים למרות שהודיעו בעבר לתנועה לרשויות הישראליות הרלוונטיות. הרכב המסומן של MSF, המציג בבירור את הלוגו של MSF, נעצר על ידי כלי רכב צבאיים ישראלים שחסמו את הכביש בזמן שהיה בדרכו לבית החולים חליל סולימאן כדי לספק תמיכה לחדר המיון. כל הצוות במכונית התבקש להזדהות. בוצעה חיפוש ברכב, ורק נהג ה-MSF הפלסטיני נצטוו לעזוב את הרכב במהלך החיפוש. כמה ימים לאחר מכן, ב-28 בנובמבר, בדרכם לאותו בית חולים, צוותי רפואה של MSF נעצרו שוב והוחזקו באיומי אקדח למרות שרכב MSF זוהתה עם

33 פוסט כריסטוס כריסטו ב-X, 29 בנובמבר 2023. שטח אדמה בגדה המערבית שהצבא הישראלי מכריז עליו מחוץ לתחום לכל מי פרט לצבא הישראלי ולמי שהם מאפשרים להישאר באזור, או לבעלי היתרים שניתנו על ידי הרשויות הישראליות.

32 MSF, הכוחות הישראליים חייבים להפסיק את ההתקפות על טיפול רפואי בג'נין, נובמבר 2023.

גורמי העזרה הראשונה והמתנדבים שרואיינו על ידי MSF הביעו תחושת חוסר ביטחון הנובעת מהמקצוע שלהם.

בהקשר שבו בתי החולים וההגנה על המשימה הרפואית נמצאים בסכנה, עובדי שירותי הבריאות אינם מרגישים בטוחים. כל צוות בית החולים, החובשים,

”היום, עבורנו הפלסטינים, אפוד ה-PRCS אינו הגנה. שום דבר לא יכול להגן עלינו. להיפך, זה מעמיד אותנו בסכנה עוד יותר כי זה הופך אותנו למטרות. אנחנו ממוקדים כי אנחנו עובדי בריאות. כאשר אנו במכוניות פרטיות, אנו מעדיפים לא להשתמש באפוד ה-PRCS או לשאת את תעודת ה-PRCS, כי זה עלול להעמיד אותנו בסכנה. פעם אחי הוכה ונעצר על ידי כוחות ישראלים משום שהייתה איתו תעודת PRCS. היום אני כאן מדבר איתך, אבל מחר אני לא יודע; אולי כן [אני עדיין אהיה כאן], אולי לא.”

– O*, נהג אמבולנס PRCS, שבם

בגלל פעולות האיבה המתמשכות, לקח לו שבע שעות להגיע לבית החולים. כששאלנו אותו אם יש לו מסר לעולם, הוא אמר לנו שלא, כי ממילא אף אחד לא מוכן להקשיב.³⁵

באפריל 2024, חובש מתנדב אחר שנכשר על ידי MSF נורה ברגלו בעת שירות במהלך פלישה של שלושה ימים למחנות הפליטים טול כרם ונור שמס. הוא לבש את האפוד שלו, מה שמעיד בבירור על תפקידו הרפואי.

”

” עבר כמעט חודש מאז שנוריתי כשניסיתי להציל חיים של מישהו ואני עדיין מרותק למיטה. באפריל, בזמן פלישה גדולה – אני לא זוכר את התאריך המדויק, קשה להבחין בין פלישה אחת לשנייה כפי שהיא קורה כמעט על בסיס יומיומי – קיבלתי טלפון ממישהו שנפצע במחנה. היה חשוך, לא היה חשמל במחנה והאדם היה ברחוב צר, אז נאלצתי ללכת ברגל. טיפסתי כ-50 מדרגות ובדיוק כשהגעתי לפסגה ולבסוף קלטתי את הקורבן, שמעתי ירייה. כשהסתכלתי למטה, הבנתי שאני זה שנפגע.”

– ד*, חובש מתנדב, טול כרם

מחשש מהטרדות, השפלות ואלימות שנגרמו על ידי חיילים ישראלים, צוותי אמבולנס של PRCS מהססים יותר ויותר לנסוע בדרכים מסוימות במחוזות מסוימים. נהגי אמבולנס שיתפו כי הם חשים צורך דחוף לאפודים חסיני כדורים, מכיוון שהם חוששים שהכוחות הישראליים אינם מבחינים בצורה מספקת בין צוות רפואי, אזרחים, וחמושים .

”במהלך הפלישה הזו [18-21 באפריל 2024, טול כרם], נסעתי באמבולנס כדי להגיע לאחות עמיתה שלא יכלה לצאת מביתה. ג'יפ של כוחות ישראליים ניגש אלינו, ביקשו ממני לצאת מהרכב ואז הם ירקו לי בפרצוף. לאחר מכן נחקרתי וביקשו את תעודת הזהות שלי לפני שירקו עלי שוב. כששאלתי אותם למה הם מרגישים צורך להשפיל אותנו, חייל התקשר לעמיתיו והם התחילו להכות אותי, מה שגרם לי ליפול על הקרקע. הם הורו לי להישאר על הברכיים וקשרו את ידי מאחורי הגב. ביקשו ממני שוב תעודת זהות, ואז החיילים זרקו אותה על הקרקע והם עזבו את המקום והשאירו אותי על הקרקע עם ידיים כבולות. תושבים מבניין סמוך הגיעו לעזור לי להשתחרר. לאחר שהשתחררתי, חזרתי לעבודה לשארית הפלישה.”

– ל*, נהג אמבולנס, טול כרם

אחות שהוכשרה על ידי-MSF מספרת על היום שבו שנתרם על ידי MSF כדי להבטיח שיוכל להגיב במהירות ולטפל בפצועים במחנה נור שמס.

במהלך הפלישה האחרונה הרסו כוחות ישראליים כמות משמעותית של תשתיות בבישים וכן ניתקו את הגישה לחשמל ומים. שבוע לאחר נסיגת הכוחות הצבאיים, אנשים עדיין נאבקו לגשת למים נקיים מכיוון שרבות מהמשאבות נחתכו ומכלי מים נורו ונקרעו. 12 בספטמבר 2024. צילום © Alexandre Marcou / MSF

”

«אני עובדת כאחות והתחלתי להתנדב במחנה נור שמס באוקטובר 2023, לאחר שראיתי כל כך הרבה אנשים, כולל חברים שלי, מתים משום שלא קיבלו טיפול רפואי מתאים. אני זוכר במיוחד פלישה ישראלית אחת ב-27 באוגוסט 2024 בטול כרם. בסביבות השעה 7:00 בבוקר, כוחות ישראלים הסתערו על בית משפחתי, פרצו את הדלת למרות הצעתנו לפתוח אותה. 15 חיילים נכנסו לביתי, מלווים בכלבים. הם תפסו את אבא שלי בחולצתו ולקחו אותו למעלה. הם ראו שיש לי ציוד רפואי בבית, כולל חלק מ-MSF. הסברתי שאני מחזיק כמה אספקה בביתי מאחר שבמהלך פלישות צבאיות, לעתים קרובות נמנע מאיתנו גישה לנקודת הייצוב, מה שלא מותר לי ברירה אלא לקחת את הפצועים הביתה כדי לייצב אותם. הם האשימו אותי בעזרה לא מחבלים» והתחילו להתגרות בכלבים שלהם בבית. לאחר השחתת הבית שלי, הם קשרו את ידי והכריחו אותי לצאת החוצה, מה שגרם לי לשבת באמצע הרחוב, בסיכון להיות מטרה של צלפים. ביקשתי מעיל ולהשתמש בשירותים, אבל הם סירבו. נצטוויתי להישאר במקום ולהסתכל על האדמה בזמן שהם מסתערים על בתים סמוכים. נשארתי באמצע הרחוב במשך 30 דקות. כשהם עזבו את האזור, הם לא טרחו להתיר אותי».

– R*, אחות ומתנדבת בהכשרת MSF במחנה נור שמס, טול כרם

לבצע ניתוחים, הוא הגיע על אלונקה, והותיר לעמיתיו להתמודד הן עם המחיר הרגשי של פציעתו והן עם העומס הנוסף במהלך הפלישה. בסך הכל הרגו כוחות ישראלים 12 פלסטינים במהלך הפשיטה הזו.

צוות בית החולים לא בטוח באותה מידה. במאי 2024, במהלך פלישה ישראלית של 42 שעות בג'נין, מנתח שעבד בבית החולים הנתמך על ידי MSF, חליל סולימאן, נורה בגבו בזמן שהיה בדרכו לעבודה.³⁶ במקום להגיע

36 MSF, הגדה המערבית: כששתי דקות הליכה לבית חולים הופכת למלכודת מוות

”כמובן, אני לא מרגיש בטוח בכלל. אנו שומרים תמיד על מרחק בטוח מהחלונות כדי להגן על עצמנו מניפוץ זכוכיות במקרה של ירי. במקרים מסוימים, נאלצנו לפנות חדרים מסוימים בבית החולים. **כולם בבית החולים מבוהלים**, במיוחד לאחר הריגתו של עמיתנו, מנתח, ב-21 במאי - למרות שהוא לא היה הקולגה הראשון שנהרג במהלך פלישה ישראלית“.

– *S, עובד רפואי בבית החולים חליל סולימאן, ג'נין

בהתבסס על הראיונות ש-MSF אספה, **צוותי שירותי בריאות מזהים לחלוטין מרגישים מאוימים יותר מאשר מוגנים על ידי הזיהוי שלהם**. ב-27 ביולי 2024, פרמדיק נהרג על ידי כוחות ישראלים במחנה בלאטה,³⁷ אחד מעמיתיו דיווח על הרגע המפחיד שבו הוא וצוותו נפגעו על ידי מזל"ט:

OCHA, עדכון מצב הומניטרי מס' 201 – הגדה המערבית, אוגוסט 2024.

”**כוחות ישראליים לא מבחינים בין פרמדיקים לאזרחים: גם אם אנחנו לובשים את אפוד הפרמדיק, זה לא אומר להם כלום**. באותו יום לבשתי את האפוד שלי והצטרפתי לשאר המתנדבים במחנה כדי לתאם ולחלק לקבוצות האחראיות על כיסוי כל אזור במחנה. בסביבות השעה 15:00, *E אמר לי שהוא רוצה להישאר איתי מכיוון שהקבוצה שלי עובדת לרוב הכי קשה. לאחר שביקש ממני סיגריה, הוא נסג לאחורה, ולפתע פגעה פגיעת המל"ט. הכל סביבי הלבין, האוזניים שלי מזמזמו. הייתי על הקרקע, מבולבל, לא יכולתי לזכור מי היה איתי לפני הפיצוץ. כשפקחתי את עיניי ראיתי כמה גופות על הקרקע. אדם אחד, שנפצע מרסיס ברגלו, הצליח לעמוד על רגליו ולברוח מהשטח. אני לא יודע איך הוא הצליח לזוז. ואז שמעתי אנשים קוראים ל-E* - והבנתי מה קרה. שני מתנדבים הזיזו את *E למרחק של כמה מטרים כדי לייצב אותו. שמעתי אישה קוראת לעזרה לאדם אחר שנפצע. ברגע שראיתי שעוזרים ל-E*, הלכתי לעבר האישה כדי להעביר את הנפגע למקום אחר, בעזרת אנשים נוספים. **ואז החלו כוחות ישראליים לירות עלינו**. נאלצתי לייצב את הפצועים בבית אחד. *E מת שבוע לאחר מכן בבית החולים“.

– *K, מתנדב PRCS נתמך על ידי MSF

א*, אחות שעברה שנכשרה על ידי MSF נזכרת בדרכה להתנדב כאשר נפצעה מפגיעת מזל"ט. בפלישה ב-2 בספטמבר 2024 בטול כרם. היא הייתה

"במהלך פלישה ב-2 בספטמבר 2024, הייתי באזור אל-חמאם במחנה טול כרם. אנשים רבים במחנה עזבו את בתיהם כדי לנסות למצוא מחסה בחוץ. הודיעו לי על שתי סיבתיות בקרבתי. החלטתי ללכת אליהם, אבל היה כמעט חושך אז לא יכולתי לראות הרבה, והעדפתי לא להשתמש בפנס מחשש להיות מטרה של מל"טים. מאוחר יותר באותו לילה, בסביבות השעה 23:30, כשיצאתי מהבית שלי להתנדב, שמעתי רעש חזק ופיצוץ בקרבת מקום והתעלפתי. כשהתעוררתי, טיפלו בי בבית אחר. אמרו לי שמזל"ט פגע בבית קרוב אליי. העין והירך שלי נפצעו. היה צריך להעביר אותי באמבולנס לבית החולים. בדרך לשם עצרו אותנו שני ג'יפים ישראלים. הם חקרו אותנו, שאלו אותנו מה קרה לי. טענו שנפלתי, מחשש שאם נזכיר את השביתה הם ישאירו אותנו ליותר זמן. נשארתי מספר ימים בבית החולים. אני זוכר שבית החולים לא היה צפוף, מכיוון שרוב הפצועים מפחדים ללכת לבית החולים במהלך פלישות. כוחות ישראליים מסיירים בכניסות לבתי החולים ואנשים חוששים שייעצרו באופן שרירותי."

– א*, אחות בהכשרת MSF, מחנה טול כרם

"זה מאוד מפחיד לנהוג ברחובות מכיוון שאנחנו יכולים להיפגע בכל רגע", מסביר S*, "אבל זו הדרך היחידה להוציא חולים מהמחנה כדי לקבל טיפול רפואי S*, פרמדיק מתנדב שעבר הכשרה של MSF."

"זה מאוד מפחיד לנהוג ברחובות מכיוון שאנחנו יכולים להיפגע בכל רגע", מסביר פרמדיק מתנדב שעבר הכשרה של MSF שעובד בג'נין, "אבל זו הדרך היחידה להוציא חולים מהמחנה כדי לקבל טיפול רפואי". פרמדיקים מתנדבים נוהגים בטוק-טוקים שנתרמו על ידי MSF כדי לשאת אנשים הזקוקים לטיפול רפואי. פרמדיקים מתנדבים מסכנים את חייהם כדי לספק טיפול מציל חיים לאוכלוסיה במחנה, 12 בספטמבר 2024. צילום

Alexandre Marcou/MSF ©

הוספת דלק למדורה: אלימות מתנחלים כשכבה נוספת של חסימה

אנשים.⁴³ **2024 הייתה עדה לרמה הגבוהה ביותר של חרימת קרקע מזה שלושה עשורים; השטח הכולל שהוחרם עלה על הכמות שנלקחה ב-20 השנים הקודמות ביחד, כאשר כ-5,930 דונם מהגדה המערבית הוכרזו כ«אדמות מדינה» על ידי ממשלת ישראל.⁴⁴**

בין אוקטובר 2023 לאוקטובר 2024, OCHA רשם כמעט **1,500 התקפות של מתנחלים ישראלים נגד פלסטינים**, שהובילו ל-149 מקרים של נפגעים פלסטינים, 1,188 מקרים של נזק לרכוש ו-155 תקריות שכללו שניהם.⁴⁵ זה מקביל לתקיפה של ארבעה מתנחלים במוצע ביום, כאשר רמאללה, שכם וחברון הן הנפות הנפגעות ביותר.⁴⁶ אלימות מבוצעת על ידי מתנחלים כמושים - פועלים לרוב עם נוכחות והגנה צבאית⁴⁷ - הוביל לדפוסים חדשים של חסימת שירותי בריאות באמצעות תקיפות מתואמות על קהילות פלסטיניות, הפחדה ישירה של עובדי שירותי בריאות וחסימות דרכים - יצירת אזורים של הדרה רפואית, המשפיעה במיוחד על יישובים מרוחקים ועל אלו המתגוררים ליד התנחלויות.

ההפרות והחסמים הללו מחמירים עוד יותר בשל מכשולים נוספים לגישה ואספקה של שירותי בריאות בגדה המערבית, הנובעים מהאלימות הגואה של מתנחלים הקשורה ישירות למדיניות ממשלת ישראל בשטח הפלסטי הכבוש.³⁸ הרחבת ההתנחלויות הישראליות בגדה המערבית, כולל מזרח ירושלים, נמשכת כבר עשרות שנים. למרות התנגדות בינלאומית נרחבת ופסקי דין משפטיים של ה-ICJ ומועצת הביטחון של האו"ם, המכריזות על התנחלויות כאלה בלתי חוקיות לפי החוק הבינלאומי, הבנייה זינקה, ועיצבה מחדש את הדמוגרפיה של האזור. בשנת 2023, בגדה המערבית, למעט מזרח ירושלים, **מספר המתנחלים עלה על 503,000**, המשקף האצה מתמדת בסיפוח עם עלייה של 5% לעומת 2022 ועלייה של למעלה מ-10% מאז 2020.³⁹ בזמן דו"ח זה קיימות בגדה המערבית **147 התנחלויות**, לצד **46 מאחזים** - התנחלויות שהוקמו ללא אישור ממשלתי, אך חלק נכבד מהן עוברות לגליזציה רטרואקטיבית או בתהליך של הלגליזציה.⁴⁰ - הוקם ב-2024, לעומת 31 ב-2023.⁴¹

הרחבת ההתנחלויות לוותה ב**החרמת אדמה פלסטינית מועצמת, הריסות בתים ועקירות כפיות**. בשנת 2024, יותר מ**1,600 מבנים פלסטינים נהרסו**, כאשר 75% ממוקמים בשטח C,⁴² עקירה של כמעט 3,700

38 ממשלת ישראל נושאת באחריות לאלימות מתנחלים מכיוון שהיא: (1) מאפשרת, תומכת, מקדמת ומתן לגיטימציה להתנחלויות; (2) מזינה את חובתה להסדיר את התנהגות אזרחיה; (3) נכשל בהתחייבותה ככוח כובש להבטיח את שלומם של הפלסטינים; (4) היה שותף או נתמך ישירות במעשי אלימות; ו-5) מטפח כמעט עונש מוחלט עבור התקפות כאלה. אחריות זו חלה אפילו על מתנחלים שאינם חלק רשמית מהצבא. ראה [NRC, OCHA על ייחוס אלימות מתנחלים למדינת ישראל](#), מרץ 2024.

39 נתוני שלום עכשיו - [מספר המתנחלים לפי שנה](#).

40 ראו למשל: שלום עכשיו, 'ישראל מרחיבה את סמכות השיפוט של ההתנחלות

שילה להכשרת מאחז אחיה', מרץ 2024, ו'חזרת שיטת המאחז', יולי 2019.

41 נתוני שלום עכשיו - [מספר התנחלויות ומאחזים](#).

42 הסכמי אוסלו חילקו את הגדה המערבית הפלסטינית לשלושה אזורים מנהליים: שטח A, המהווה 18% מהשטח, שבו הרשות הפלסטינית (הרשות הפלסטינית) מפקחת הן על ענייני אזרחים והן בעניינים ביטחוניים; שטח B, המכסה 22%, שבו הרשות מנהלת עניינים

אזרחיים בעוד שהביטחון נותר בשליטה ישראלית; ושטח C, המהווה 60%, שבו ישראל מפעילה את מלוא הסמכויות המנהליות והביטחוניות.

43 OCHA, [נתונים על הריסה ועקירה בגדה המערבית](#).

44 שלום עכשיו, 'הממשלה מכריזה על 12,000 דונם בבקעת הירדן כקרקעות

מדינה', יולי 2024.

45 OCHA, [עדכון מצב הומניטרי מס' 230 - הגדה המערבית](#), אוקטובר 2024.

46 OCHA, [הגדה המערבית - אלימות, הרס ועקירה](#), ספטמבר 2024.

47 ראה למשל: OHCHR: «הפלסטינים היו נתונים לגלי התקפות של מאות מתנ-

חלים ישראלים, לעתים קרובות מלווים או נתמכים על ידי כוחות הביטחון הישראליים (ISF)»

מטורק קורא לכל המדינות לפעול על רקע משברים בעזה, הגדה המערבית, אפריל 2024;

ארגון Watch Rights Human, [הגדה המערבית: ישראל אחראית לאלימות הגואה של מתנחלים](#)

, אוגוסט 2024.

כאשר כוחות ישראלים אינם מצליחים למנוע אלימות, ולעתים אף מאפשרים זאת ותוקפים את אנשי הבריאות,⁴⁸ הפלסטינים חשופים לאכזריות יותר מאי פעם. זה המקרה במיוחד בנפת שכם, שם רשם OCHA יותר מ-320 תקריות שבוצעו על ידי מתנחלים נגד פלסטינים בין ה-7 באוקטובר 2023 לסוף ספטמבר 2024.⁴⁹ במחוז זה, הנוכחות הגבוהה של מתנחלים ישראלים מעכבת קשות את תנועתם של עובדי בריאות פלסטינים. MSF תיעדה אלימות מתנחלים נגד עובדי שירותי בריאות ואזרחים, כמו גם את העקיפות הארוכות שאמבולנסים ותושבים צריכים לנקוט כדי להימנע מכבישים שבהם צפויות תקיפות.

כאשר כוחות ישראלים אינם מצליחים למנוע אלימות, ולעתים אף מאפשרים זאת ותוקפים את אנשי הבריאות,⁴⁸ הפלסטינים חשופים לאכזריות יותר מאי פעם. זה המקרה במיוחד בנפת שכם, שם רשם OCHA יותר מ-320 תקריות שבוצעו על ידי מתנחלים נגד פלסטינים בין ה-7 באוקטובר 2023 לסוף ספטמבר 2024.⁴⁹ במחוז זה, הנוכחות הגבוהה של מתנחלים ישראלים מעכבת קשות את תנועתם של עובדי בריאות פלסטינים. MSF תיעדה אלימות מתנחלים נגד עובדי שירותי בריאות ואזרחים, כמו גם את העקיפות הארוכות שאמבולנסים ותושבים צריכים לנקוט כדי להימנע מכבישים שבהם צפויות תקיפות.

אלימות מתנחלים אינה תופעה חדשה; זה כבר השפיע על פלסטינים לפני אוקטובר 2023. העיירה הסמוכה

50 אל-ג'זירה, 'מתנחלים ישראלים משתוללים שורפים בתים פלסטינים, מכוניות בשכם', פברואר 2023; UNGA, דו"ח המזכ"ל, 'התנחלויות ישראליות בשטחי השטחים הפלסטיניים', ת/554/78, פסקאות 54-74, אוקטובר 2023.
51 CNN, 'צבא ישראל כינה את התקפת המתנחלים בעיירה הפלסטינית הזו 'פוג' רום'. סרטונים מראים שחיילים עשו מעט כדי לעצור את זה', יוני 2023.

48 הצבא הישראלי נמנע מלהתעמת עם מתנחלים אלימים כעניין של מדיניות, למרות שלחיילים יש את הסמכות והחובה לעצור ולעצור אותם. כוחות הביטחון הישראליים מאפשרים באופן שגרתי אלימות של מתנחלים נגד פלסטינים ורכושם. מקור: [בצלם, אלימות מתנחלים](#).
49 OCHA, [הגדה המערבית – אלימות, הרס ועקירה](#), ספטמבר 2024.

«בסביבות נובמבר 2023, בחווארה, במהלך תקיפה של מתנחלים, חווינו עוד מקרה מדאיג. המתנחלים החלו לזרוק עלינו אבנים בניסיון לפגוע ברכב שלנו. כוחות ישראלים נכחו ותקפו אותנו באמצעות גז מדמיע שפגע באמבולנס שלנו. האמבולנס עלה באש כשעוד היינו בפנים. לא הצלחנו לכבות את הלהבות. בסופו של דבר, חילצו אותנו על ידי אמבולנס אחר של PRCS. כשיצאתי מהרכב לרוץ לעבר האמבולנס השני, מתנחלים יידו עלי אבנים».

– F*, חובש ונהג אמבולנס נתמך על ידי MSF, שכם

כוחות ישראלים הגיעו למקום והפעילו גז מדמיע נגד התושבים. בדרכו לסייע, נהג אמבולנס של ה-PRCS דיווח כי הוא הוייד באבנים שנזרקו על ידי מתנחלים, וניפצו את כל חלונות הרכב.

ב-19 ביולי 2024, בסביבות השעה 16:00 אחר הצהריים, פרצו עימותים עזים ברחוב הראשי של חווארה, כאשר מתנחלים ישראלים מהתנחלות ברכה, שנמצאת כשמונה דקות נסיעה משם, פלשו לכפר.

«במקום טיפלנו בארבעה אנשים שסובלים משאיפת גז מדמיע, כולל ילדים. שני אנשים נוספים נזקקו לטיפול חירום, אז לקחנו אותם לאמבולנס, למרות שהוא היה מכוסה זכוכית מנופצת מהחלונות השבורים. הצלחנו להעביר אותם בשלום למרפאת אבן סינא.

אנו חשופים כל הזמן לאלימות מתנחלים. אם מתנחלים רואים אותנו עוברים ליד יישובי שילה או אלי, הם מתאספים ברחוב ומציקים לנו. בגלל הסיכון הזה, גם במקרה רפואי דחוף באמבולנס, אני נמנע מלהתקרב יותר מדי ומעדיף לחכות למתנחלים שיתפנו מהכביש, או שאני נוסע בדרך חלופית, שמעכבת את התנועות שלנו».

– N*, נהג אמבולנס נתמך על ידי MSF

בנפת קלקיליה, MSF מפעילה מרפאות ניידות כדי לספק טיפול רפואי למטופלים המתמודדים עם אתגרי גישה בגלל המחסומים הישראליים והמתנחלים. ב-15 באוגוסט 2024, שעתים בלבד לאחר ש-MSF יצאה ממרכז הבריאות הראשי של ג'יט, הממוקם 10 קילומטרים מערבית לשכם, הכפר

הותקף על ידי מתנחלים.⁵² אחות שעובדת עם MSF מתארת את האירועים המפחידים של אותו לילה:

OCHA, [עדכון מצב הומניטרי מס' 207 – הגדה המערבית](#), אוגוסט 2024.

52

הרחוב הראשי במחנה ג'נין, הרוס מהפלישות הצבאיות המתמשכות של כוחות ישראליים, 26 במאי 2024. צילום © Oday Alshobaki/MSF

«מאז 7 באוקטובר [2023], ועם הרחבת ההתנחלות גלעד הסמוכה, ביטחונו בגייט החמיה לפני כן, הרגשתי בטוח לצאת בלילה לבקר חברים ובני משפחה. היום אני מפחד מדי. לאחרונה, מתנחלים ישראלים הקימו תל אדמה בין גייט לגלעד, שהגבילו את תנועותינו. ב-15 באוגוסט 2024, בסביבות השעה 16:30, כמה שעות לאחר שהצוות הרפואי הנייד של MSF עזב את גייט, נכנסו מתנחלים לכפר. **קבוצה אחת התחילה לזרוק אבנים, לקבוצה אחרת היו בקבוקי תבערה, ולקבוצה האחרונה היו אקדחים.** הם הציתו מספר מכוניות וניסו לפרוץ לבית פלסטיני. כ-200 איש התאספו כדי להגן על הבית והמשפחה. (...) המצב בכפר הסלים. כ-100 מתנחלים, רובם רעולי פנים, הגיעו מהתנחלות אחרת, ועד מהרה הגיעו 20 גאיפים צבאיים ישראלים עם כ-120-150 חיילים ישראלים. (...) **אדם אחד נורה בחזהו.** למרות שכמה אנשים ניסו לייצב אותו ולהביאו לבית החולים שכם, **הם לא הצליחו להגיע לאמבולנס, שהיה במרחק מטרים ספורים משם, מכיוון שכלי רכב צבאיים ישראלים חסמו את הכביש הראשי.** אחר כך הם ניסו להשתמש בכבישים צדדיים, אבל הרחובות הללו נחסמו גם על ידי חיילים ישראלים. במהלך התקיפה הקימו כוחות ישראלים מחסום «נייד» בבניסה לכפר. זה הרגיש כאילו הכל היה מתוזמר כדי לזודא שהאדם הזה ימות - ובסופו של דבר הוא עשה זאת. בזמן חירום רפואי, כוחות ישראליים פשוט יתנו לך למות כאן. הם לא יתנו לך לעבור. אולי יגידו לך לעבור דרך מחסום דיר שרף, שעשוי להיות סגור או עמוס מאוד.

ההתקפה נמשכה ו אדם שני, שלא היה מעורב בעימות, נורה בבית החזה על ידי מתנחלים בזמן שהיה בביתו. למרבה המזל, הוא הועבר בהצלחה לשכם ברכב פרטי מאחר שאמבולנסים לא יכלו לנוע. במהלך הימים הבאים הגיעו למרפאה בכפר כ-10 אנשים עם קשיי נשימה כתוצאה מהגז המדמיע ששימשו כוחות ישראליים במהלך התקיפה, יחד עם שניים נוספים שנפצעו מאבנים שיידו מתנחלים. (...) **הבת שלי הייתה בטראומה לאחר הפיגוע; היא לא הצליחה לישון והחלה להקיא מפחד. עכשיו היא מתחבאת בשירותים בכל פעם שמגיעים מתנחלים. אנחנו נענשים באופן קולקטיבי, כמו שאר חלקי הגדה המערבית.** למעשה, בכל פעם שמשוהו קורה במקומות אחרים בגדה, אנחנו תמיד צריכים לצפות לנקמה מצד מתנחלים או כוחות ישראליים».

– *Z, אחות בהכשרת MSF מגייט

קריאות דחופות לפעולה

ישראל, כמעצמה כובשת, חייבת למלא את התחייבותיה על פי המשפט הבינלאומי.

בהתחשב במצב בגדה המערבית, לישראל יש חובות על פי המשפט ההומניטארי הבינלאומי (IHL), כמעצמה כובשת, ולפי חוק זכויות האדם הבינלאומי (IHRL),¹ מסדיה, בין היתר, את הזכות לבריאות², כמו גם שימוש בכוח, כאשר היא מבצעת פשיטות צבאיות.

על פי IHL, לישראל יש חובות ספציפיות להבטיח ולתחזק שירותים רפואיים עבור האוכלוסייה הפלסטינית. התחייבויות אלו מחייבות את ישראל להבטיח כי פלסטינים יוכלו לגשת לשירותי בריאות ללא מניעה או אפליה, ולהגן באופן אקטיבי על מתקנים רפואיים, כוח אדם ותחבורה מפני התקפה או הפרעה. ישראל חייבת להקל על מעבר מהיר ובלתי מפריע של כל הציוד והרפואי, תוך הבטחת פינוי והובלה בטוחים של מטופלים ופצועים. זה כולל שמירה על שירותי בריאות פונקציונליים והבטחה שפעולות צבאיות לא יפריעו לגישה לטיפול רפואי. יתרה מזאת, על ישראל לנקוט בצעדים יזומים כדי למנוע כל הידרדרות של השירותים הרפואיים והתשתיות בשטח הכבוש, תוך הבטחת הצוות הרפואי לבצע את תפקידם בבטחה וללא הפרעות. חובות יסוד אלו נשארות תקפות בכל עת, לרבות במהלך פעולות צבאיות או אמצעי ביטחון.

לפי IHRL, השימוש בכוח אסור אלא אם כן הכרחי לחלוטין, ויש להשתמש בו כמוצא אחרון כדי להגן מפני איום מיידי של מוות או פגיעה חמורה, ויופעל באופן פרופורציונלי לאיום העומד בפניו. עקרונות אלו אוסרים במפורש על כוחות הביטחון להשתמש בכוח קטלני בכוונה, לרבות נגד חברים או חשודים בחברי תאים או קבוצות חמושות, כאשר לא קיימת סכנת חיים מיידי. כל הרג מכוון על ידי אנשי אבטחה מחוץ לגבולות החוקיים הללו מהווה הפרה חמורה של הזכות לחיים כמוגנת במסגרת IHRL.

1 IHL חל מכיוון שישראל מפעילה שליטה אפקטיבית בגדה המערבית, כולל מזרח ירושלים, והאזורים הללו נמצאים בתחומי השיפוט שלה.
2 במדינה צד לאמנה הבינלאומית על זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966 (ICESCR), ישראל מחויבת על פי סעיף 12 לבבד, להגן ולמלא את זכותו של כל אדם בתחום השיפוט שלה לרמה הגבוהה ביותר שניתן להשיג של בריאות גופנית ונפשית. לא רק שירותי בריאות בזמן והולם אלא גם גורמים חברתיים וכלכליים חיוניים, כגון מים בטוחים, תברואה נאותה, מזון מזין, דיור, סביבות בריאות וגישה ל חינוך ומידע הקשורים לבריאות. בנוסף, סעיף 2 קובע שישראל תבטיח שזכות זו תהיה זמינה, נגישה, מקובלת ובאיכות נאותה, ללא אפליה על בסיס גזע, דת, מוצא לאומי או חברתי.

הפסקת אלימות בלתי מידתית והגנה על המשימה הרפואית

- ישראל חייבת להפסיק את השימוש הבלתי פרופורציונלי והקטלני שלה בכוח בגדה המערבית המוביל למוות ופציעות אזרחים.
- ישראל חייבת להפסיק את האלימות נגד צוות רפואי ומטופלי. התקפות על מתקנים רפואיים חייבים להיפסק כמו גם כל הפעולות שמפריעות לצוות הרפואי מביצוע תפקידים מצילי חיים, ומטופלים לגשת לטיפול רפואי.
- יש לערוך חקירות עצמאיות כדי לקבוע את העובדות והאחריות מאחורי ההתקפות החוזרות ונשנות על אזרחים ושירותי בריאות בגדה המערבית.

הבטחת סיוע רפואי מהיר ובלתי מעורער

- ישראל חייבת להקל על מתן טיפול רפואי ללא משוא פנים לכל הנזקקים, בהתאם עם אתיקה רפואית, ולפני כל אמצעי מעצר או מעצר.
- בהתחשב בתפקידה ההכרחי במתן שירותי בריאות, יש לאפשר לאונר"א להמשיך את פעילותה בשטחי הפלסטי הכבוש.

